

Лоиҳаи CASA 1000

Ҳукумати Тоҷикистон

ЛОИҲАИ СИЁСАТИ МУҲОЦИРКУНОНӢ

Моҳи ноябри 2013

Мундариҷа

ЛУҒАТИ ИСТИЛОҲОТ.....	4
1. МУНДАРИҶАИ LOIХА.....	6
2. АСОСНОККУНИ ВА ТАМАРКУЗИ ТАРҲРЕЗИИ АСОСҲОИ СИЁСАТИ МУҲОЧИРКУНОИ (АСМ).....	7
3. ҲАДАФҲО ВА ПРИНСИПҲОИ БАНАҚШАГИРИИ МУҲОЧИРКУНОИ.....	7
4. ҚОНУНГУЗОРИИ ДАХЛДОРИ ҚУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН.....	9
5. КОДЕКСИ ЗАМИНИ ҚУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ВА СИЁСАТИ АМАЛИЁТИ БОНКИ ЧАҲОНИ (СА) 4.12.....	11
6. МЕЪЁРҲОИ РОИҚ БУДАН ВА ТАРТИБОТ БАРОИ КАТЕГОРИЯҲОИ ГУНОГУНИ АШХОСЕ, КИ ТАҲТИ ТАЪСИР ҚАРОР МЕГИРАНД.....	13
6.1 ПРИНСИПҲО.....	14
6.2 МЕЪЁРҲОИ РОИҚ БУДАН ВА РИОЯИ ҲУҚУҚҲО.....	14
6.3 МАТРИТСА/НИЗОМИ РИОЯИ ҲУҚУҚҲО ДАР ДОИРАИ LOIХА: АТЛ-И ДОРОИ ҲУҚУҚҲО, МОЛИКИЯТ/ДОРОИҲО ВА ДАСТУРАМАЛ ОИД БА ПАРДОХТИ ҚУБРОН.....	16
6.4 УСУЛҲОИ МУАЙЯНКУНИИ ТАЪРИХИ ҚАТЪИ ЭЪТИБОР.....	20
7. МЕХАНИЗМ/АБЗОР ВА ТАРТИБОТИ ТАТБИҚИ АСМ ВА НАМ.....	21
7.1 БОЗНИГАРӢ.....	21
7.2 ОЗМОИШИ ФАЪОЛИЯТИ LOIХАВӢ.....	21
7.3 ТАРТИБ ДОДАНИ ХИСЛАТНОМАИ ИҚТИМОИВУ ИҚТИСОДӢ ВА БАФЕҲРИСТАДОРИИ ЗИЁНҲО.....	22
7.4 ТАҲИЯИ НАМ.....	22
7.5 ИНТИШОР ВА ТАСДИҚИ НАМ.....	24
7.6 ҲИСОБҲОИ ТАХМИНИИ АҲОЛӢ ВА МОЛИКИЯТ/ДОРОИ ДАР МАЙДОНҲОЕ, КИ ЗЕРИ ТАЪСИРИ LOIХА ҚАРОР МЕГИРАНД.....	26

8. УСУЛҲОИ АРЗЁБИИ МОЛИКИЯТЕ, КИ ТАҲТИ ТАЪСИРИ LOIХА ҚАРОР ГИРИФТААСТ.....	26
8.1 НАВЪҲОИ ПАРДОХТИ ҚУБРОН.....	26
8.2 ОМОДАГИИ БАФЕҲРИСТДАРОРИИ МОЛИКИЯТ/ДОРОЙ.....	26
8.3 МЕТОДҲОИ БАҲОДИҲӢ.....	27
8.3.1. Қуброни замин.....	27
8.3.2 Ҳисоби тарофаи қуброн барои зироатҳо ва дарахтҳои мевадиҳанда.....	27
8.3.3. Қуброн барои иншоот.....	28
8.3.4. Қуброни моликияти чамъиятӣ.....	28
8.3.5. Қуброни ҷойҳои муқаддас.....	28
8.3.6. Қуброн барои маҳрум шудан аз фаъолияти соҳибкорӣ.....	29
9. НАҚШАИ ТАТБИҚ, ҲАМОҲАНГСОЗИИ КОРҲОИ МУҲОЧИРКУНОНИ ВА СОҲТМОНИ	29
9.1 БОЗНИГАРӢ.....	29
10. МЕХАНИЗМҲОИ БАРАСӢ ВА ҚОНЕЪГАРДОНИИ ШИКОЯТҲО	29
10.1 РАВАНДИ УМУМӢ.....	29
10.2 ДАФТАРИ БАҚАЙДГИРИИ ШИКОЯТҲО.....	31
10.3 НАЗОРАТИ ШИКОЯТҲО.....	31
11. БУҶЕТ БАРОИ ТАТБИҚИ АСМ	31
12. МЕХАНИЗМИ МАШВАРАТҲО ВА ИШТИРОКИ ШАХСОНИ ҶОЙИВАЗКАРДА ДАР РАВАНДИ БАНАҚШАГИРӢ, ТАТБИҚ ВА НАЗОРАТ	32
13. МЕХАНИЗМҲОИ НАЗОРАТ ВА АРЗЁБӢ	32
13.1 МЕХАНИЗМҲОИ НАЗОРАТ ВА ҲОШИЯҲОИ ОН.....	32
13.2 НИШОНДИҲАНДАҲО.....	33
13.3. НАЗОРАТИ ТАТБИҚИ НАМ.....	33
14. МЕХАНИЗМҲОИ МАШВАРАТИИ АСМ	34

ЛУҒАТИ ИСТИЛОҲОТ

МАФҲУМҲО

Агар контексти чумла маънои дигарро пешбинӣ накарда бошад, истилоҳҳои зерин ин маъноҳоро дарбар мегиранд:

“Ашхосе, ки таҳти таъсири Лоиха қарор гирифтаанд” (АТЛ) – шахсонеро дар назар дорад, ки дар рафти татбиқи Лоиха замин ва дигар моликияти онҳо иҷборан ситонида мешавад.

“Муҳочиркунонии иҷборӣ” (МИ) – маънои ситонидани заминро дар натиҷаи таъсири мустақим ё ғайримустақими иқтисодию иҷтимоӣ дарбар мегирад, ки он бо ҳолатҳои зерин шарҳ дода мешавад:

- a) маҳрум шудан аз манфиатҳои истифодаи чунин замин;
- b) кӯч ё талафи паноҳгоҳ (хона);
- c) талафи дороиҳо (моликият) ё маҳрум шудан аз дастрасӣ ба он; ё
- d) маҳрум шудан аз манбаи даромад ё воситаҳои зиндагӣ, новобаста аз он ки АТЛ ба ҷои дигар кӯчонида шуд ё ки не.

“Таърихи қатъи эътибор” (ТҚЭ) замонеро дарбар мегирад, ки то он ҳамаи АТЛ ва дороиҳои зарардидаи онҳо муайян гардида, аз он пас агар касе дар макони зери таъсир маскун шавад, даъвои талаби ҷуброн ва мусоидат дар муҳочиркунонии ӯ қабул карда намешавад. Ашхосе, ки ҳуқуқи соҳибмулкӣ онҳо ва ҳаққи истифодаи замин то ТҚЭ тасдиқ мегардад, новобаста ба муайян кардани онҳо дар маълумоти барӯйхатгирӣ, бо ҳуқуқи гирифтани кӯмак фаро гирифта мешаванд.

“Ҷуброн” маънои пардохтро бо намудҳояш – нақдина ё молу мулкҳои дигар, ки бар ивази замини гирифташуда ё талафи дороиҳои дигар (аз ҷумла воситаҳои асосӣ), ё ки маҳрум шудан аз воситаҳои зиндагӣ, ки дар натиҷаи татбиқи лоиха сурат мегирад, дарбар мегирад.

“Барӯйхатгирӣ” ин ҳисобкунии пурраи аҳолие, ки дар натиҷаи татбиқи лоиха зарар мебинанд, аз ҷумла муқоисаи маълумоти демографӣ ва соҳибмулкӣ мебошад. Барӯйхатгирӣ имкон медиҳад, ки миқдори АТЛ-ҳо, ҳислат ва сатҳи таъсир ба онҳо ошкор ва муайян гардад.

“Нақшаи амали муҳочиркунонӣ” (НАМ) восита/абзор (ҳуҷҷат)-и муҳочиркуноние мебошад, ки ҳангоми муайян шудани мавзӯҳои зерлоиха омода карда мешавад. НАМ-ҳо талаботи мушаххас ва аз лиҳози ҳуқуқӣ ӯҳдадоркунандаро дар бораи муҳочиркунонӣ ва ҷуброни ҷониби зарардида қабл аз татбиқи он чораҳо дар лоиха дарбар мегиранд, ки пайомадҳои манфӣ доранд.

“Кӯмак ҳангоми муҳочиркунонӣ” чораҳои вобаста ба кӯмак ба АТЛ-ро дарбар мегирад, ки эҳтиёҷ ба ҷойгиркунонии ҷисмонӣ доранд. Ин кӯмак ҳангоми муҳочиркунонӣ дар шакли кӯчонидани амвол, сохтмони истиқоматгоҳ ё иҷораи он, - ҳар кадомаш ки муносибтар ва лозим дониста шавад, зоҳир мешавад.

“Хароҷоти лозима барои ба ҷои дигар кӯчонидани хона ва дигар иншоот” маънои

харочоти иваз кардани иншооти зарардида бо нархи бозории бартаридошта дар ҳамон минтақа ва бо ҳамон сифат ё беҳтар аз он иншоотро дарбар мегирад. Ин харочотҳо чунин бандҳоро дарбар мегиранд: (а) нархи мавод, (б) интиқоли маводи сохтмон то ба макони сохтмон; (с) тамоми пардохтҳои ҳаққи хизмати коргарон ва паймонкорон/пудратчиён; ва (д) харочоти ҳуччатгузорӣ ва барасмиятдарорӣ

“**Хариди замин**” маънои гирифтани ҳатмӣ ё мусодираи қитъаи замин, биноҳо ва дигар моликияти, ки дар он вучуд дорад, барои ҳадафҳои лоиҳа дарбар мегирад. Соҳибмулки замин метавонад ҳуқуқи анҷом додани гуфтушунид оид ба маблағи ҷуброни пешниҳодшавандаро дошта бошад. Мавзуи гуфтушунид - замин ва моликияти мебошад, ки соҳибмулк ба он ҳуқуқи баҳснопазир ва урфӣ дошта бошад.

“**Мусоидат дар барқарорсозии иқтисодӣ**” маънои расонидани кӯмак барои рушд, бар замми ҷубронпулӣ, аз ҷумла барои ҳуччатгузории вобаста ба замин, воситаҳои қарзӣ, тренинг (барномаҳои бозомӯзӣ) ё имкониятҳои бо кор таъмин кардан, ки барои баланд бардоштани шароитҳои зиндагии АТЛ лозим аст, имконияти ба даст овардани даромад ва сатҳи истеҳсолот; ё ҳадди ақалл нигоҳ доштани онро дар сатҳе, ки то саршавии лоиҳа вучуд дошт, дарбар мегирад.

“**Асосҳои сиёсати муҳочиркуноӣ**” (АСМ) ин восита/абзоре мебошад, ки дар давоми раванди татбиқи лоиҳа истифода бурда мешавад. АСМ ҳадаф ва принципҳои муҳочиркуноӣ, чорабиниҳои тадорукотӣ ва механизмҳо/василаҳои маблағгузории ҳар гуна муҳочиркуноие, ки метавонад зимни татбиқи лоиҳа зарур доништа шаванд, муайян мекунад. АСМ масъалаи омода намудани НАМ-ҳои зерлоиҳаҳои алоҳидаро ба манзури қонеъ кардани эҳтиёҷоти аҳолие, ки таъсири/зарари лоиҳа метавонад ба онҳо расад, ба танзим мебарорад. Бинобар ин, “**Нақшаи амали муҳочиркуноӣ**” (НАМ) барои Лоиҳа бояд мутобиқи муқаррароти ин АСМ тартиб дода шавад.

“**Арзиши барқарорсозӣ**” маънои ҷуброн кардани дорой бо ҳаҷми маблағе, ки арзиши моликияти талафёфтаре пурра фаро мегирад ва харочоти амалиётии вобастаро низ дарбар мегирад, дорад. Арзиш бояд ба **нархи бозорӣ (арзиши тижоратӣ)**, мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба хариду фурӯши замин ва амвол асос ёбад. Мафҳуми арзиши замин бошад, ба чунин категорияҳо метавонад тақсим карда шавад: (а) “Арзиши барқарорсозӣ барои замини кишт” маънои барномаи пешазлоиҳавӣ ё пешазмуҳочиркуноӣ, ҳамоне, ки нарҳаш баландтар бошад, дарбар мегирад ва он арзиши бозории замин, ки иқтисодӣ ҳамтои маҳсулноқӣ ё истифодабариро дорост, ё ки дар наздики замини зери таъсири лоиҳа қарордошта ҷойгир аст, бо иловаи харочоти вобаста ба: (б) омода кардани замин то ба он сатҳе, ки ба сатҳи замини зери таъсир қарордошта монанд бошад; ва (с) ҳар гуна андоз, бочу хирочи бақайдгирӣ ва таҳвил иборат аст, мебошад.

1. Мундариҷаи Лоиҳа

Чумхуриҳои Осиёи Марказӣ дорои захираҳои бузурги зарфияти энергетикӣ мебошанд, ки ба эҳтиёҷоти дохилӣ муносибанд. Бо вучуди он, кишварҳои аз ҷиҳати захираҳои обӣ бой мисли Тоҷикистон натавонистанд ин зарфиятро, аз ҷумла бинобар зарурати маблағҳои зиёд барои бунёди хатҳои интиқоли барқи марбута ва норасоии ҳамкориҳои минтақавӣ истифода баранд. Дар натиҷа, ҳаҷми зиёди об дар мавсими тобиства бидуни истеҳсоли қувваи барқ барбод қорӣ мешавад.

Тоҷикистон аз қувваи барқи обӣ хеле вобастагӣ дорад ва тақрибан 95% қувваи барқро НБО-ҳо истеҳсол менамоянд. Тавозуни энергетикӣ онҳо ниҳоят мавсимӣ буда, ба истеҳсоли аз эҳтиёҷот зиёди барқ дар тобиствон ва камбуди он дар зимистон оварда мерасонад. Низомии интиқоли барқ ва тақсимоти он ба мукамалсозӣ ва таҷдидкорӣ чиддӣ ниёз дорад. Дар ин робита, Тоҷикистон ба воридот ва содироти ҳаҷми зиёди барқ эҳтиёҷ дорад. Чунин низомии носолими энергетикӣ ба мушкилиҳои вобаста ба таъминоти барқи минтақаҳои алоҳида расонидааст. Барои ҳалли мушкилиҳои дохилии энергетикӣ ва фароҳам овардани имконияти содироти қувваи барқ ба кишварҳои ҳамсоя, афзоиш додани зарфиятҳои истеҳсоли қувваи барқ зарур аст.

Таи чанд сол Афғонистон (АФ), Чумхурии Қирғизистон (ҚК), Покистон (ПК) ва Тоҷикистон (ҚТ) инкишофи чораҳои вобаста ба савдои нерӯи барқ ва таъсиси Бозори минтақавии барқро дар Осиёи Марказӣ ва Ҷанубӣ (CASAREM) роҳандозӣ менамоянд. Яке аз ҷузъиётҳои калидии ин ташаббус рушди низомии фаромарзии хатти интиқоли барқ байни ин кишварҳо барои мусоидати интиқоли барқи изофӣ ба тамоми минтақа мебошад. Тарҳрезии марҳилаи аввали CASAREM, ки таъсиси хати интиқол, инфрасохтори савдо ва низомҳои заруриро дарбар гирифта, шароити савдои аз 1000 то 1300 МВт нерӯи барқро байни кишварҳои Осиёи Марказӣ ва Ҷанубиро фароҳам меоварад, "CASA-1000" номгузорӣ шудааст.

Лоиҳаи CASA-1000 (дар марҳилаи омодагӣ ва гуфтушунӣ) бунёди хати интиқоли барқро, ки шароити содироти барқро аз Тоҷикистон ва Қирғизистон ба Афғонистон ва Покистон фароҳам меоварад, дарбар мегирад. Сохтори тавсияшавандаи лоиҳаи иборат аст аз:

- Хати 500 кВ-и чараёни тағйирёбанда аз зеристгоҳи «Датка» то Хучанд (447 км) барои интиқоли зарфиятҳои зиёд аз Чумхурии Қирғизистон ба Тоҷикистон, ки дар он ҷо шабакаи дохилӣ ин нерӯи барқро ба Сангтӯда интиқол медиҳад;
- Шабакаи якангорӣ чараёни тағйирёбандаи 500 кВ (115 км) дар Тоҷикистон байни зеристгоҳҳои Регар ва Сангтӯда;
- 1300 МВт ҚТ-ҚД истгоҳи конвертерӣ дар Сангтӯда;
- 750 км хати баландшиддати чараёни доимӣ аз Сангтӯда то Пешовар тавассути Саланг ва Кобул;
- 300 МВт ҚД-ҚТ истгоҳи конвертерӣ дар Кобул; ва
- 1300 МВт ҚД-ҚТ истгоҳи конвертерӣ дар Пешовар.

Дарозии хати баландшиддати чараёни доимӣ дар Тоҷикистон 117 км, дар Афғонистон 562 км ва дар Покистон 1 км-ро ташкил менамояд.

Арзиши лоиҳа аз ҷониби гурӯҳи SNC-Lavalin дар асоси шароитҳои ҳозираи бозор, ки бо мурури вақт бо дарназардошти ивазшавии нархи бозор метавонад тағйир ёбад, дар ҳаҷми тақрибан 900 долл. ИМА арзёбӣ мегардад.

2. Асосноккунӣ ва тамаркузи тарҳрезии асосҳои сиёсати муҳочиркунонӣ (АСМ)

Асосҳои сиёсати муҳочиркунонӣ (АСМ) тавсияҳо оид ба таҳияи чораҳои дахлдорро барои кам ва чуброн кардани пайомади хариди китъаҳои замин, ки бар асари фаъолияти лоиҳа ба амал меоянд ва ҷойгиршавии дақиқи онҳо муайян нест, пешкаш менамояд.

АСМ-и мазкур тамоми фаъолияти вобаста ба хариди замин, маҳдудияти дастрасӣ ба замин ё маҳрум шудан аз дороиро инъикос менамояд. Азбаски хатҳои баландшиддати интиқоли барқ аз минтақаҳои мегузаранд, ки онҳо метавонанд зарурати хариди муваққатӣ ё доимӣ замин бошад, барқарорсозӣ ё сохтмони иншооти нава, ки ниёз ба хариди муваққатӣ ё доимӣ замин дошта бошанд, инчунин, эҳтиёҷи аз байн бурдани маҳсулоти кишоварзӣ ё дарахтони мевадор пеш ояд, бинобар ин, барои лоиҳа сиёсати амалиётӣ (СА) 4.12 оид ба муҳочиркунонии иҷборӣ татбиқ карда шудааст.

Бинобар он, ки таъсири дақиқи лоиҳа танҳо баъд аз омода шудани тарҳи муфассали он маълум мегардад ва дар ин марҳила имконияти хариди замин ва маҳдудияти дастрасиро наметавон инкор кард, вомгир/қарзгир барои таҳияи АСМ ризоят дод. Дар АСМ таъсири эҳтимолии фаъолияти лоиҳа бо инъикоси самти таъсири эҳтимоли (муваққатӣ ва доимӣ)-и вобаста ба истифодабарии замин/дастрасӣ ба замин ва иншоот муайян мегардад, инчунин сатҳи чуброн ва муқаррароти вобаста ба пешниҳоди он мушаххас мешавад. Агар байни муқаррароти давлатӣ ва муқаррароти Бонки ҷаҳонӣ ихтилоф вучуд дошта бошад, бартарӣ дар иҷрои тамоми корҳо дар ҳошияи маблағгузориҳои лоиҳа ба охири дода мешавад. АСМ ба ҳайси абзори озмоишкорӣ бо мақсади муайян намудани ҳама гуна таъсир дар натиҷаи фаъолияти лоиҳа хизмат хоҳад кард. АСМ ба сифати абзори амалӣ барои оморасозии нақшаи амали муҳочиркунонӣ (НАМ) ҳангоми татбиқи ҳамаҷонибаи лоиҳа пешбинӣ шудааст. Дар сурати ошкор гаштани ягон таъсир, вомгир дар асоси принципҳои ва муқаррароти дар санади АСМ пешбинишуда, нақшаи инфиродии амал оид ба муҳочиркунонӣ барои ҳар як зергурӯҳи лоиҳа таҳия менамояд.

АСМ аз тарафи Девони вазирон таҳти роҳбарии Президент тасдиқ мегардад ва аз тарафи Бонки ҷаҳонӣ ба тасвиб расонида мешавад. Баъд аз тасдиқ, санад дар сомонии БҶ ҷойгир шуда, тибқи сиёсати БҶ тариқи маркази рушд/Info-shop дастрас мегардад. АСМ ба забонҳои русӣ ва тоҷикӣ тарҷума шуда, баъдан чунин паҳн мегардад, ки ба он санад муассисаҳои марказӣ ва маҳаллии давлатӣ ва ашхоси эҳтимолие, ки таҳти таъсири лоиҳа қарор доранд (АТЛ), дастрасӣ дошта бошанд. Татбиқи сармоягузориҳои банақшагирифташудаи лоиҳа танҳо баъд аз ба даст омадани ин мувофиқаҳо ва табодули маълумот/машварат сурат хоҳад гирифт.

3. Ҳадафҳо ва принципҳои банақшагирии муҳочиркунонӣ

Асосҳои сиёсати муҳочиркунонӣ (АСМ)-и мазкур принципҳои ва тартиби таъмини онро, ки дар ҳолати муайян шудани зарурати муҳочиркунонӣ, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор оид ба муҳочиркунонии CASA 1000-ро содир мекунад, муайян менамояд. Вазорати энергетика ва саноат масъулияти умумии назорат ва идораи лоиҳаи CASA 1000, аз ҷумла ҳама гуна масъалаҳои муҳочиркунониро ба уҳда дорад. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳоло бояд идоракунии мувофиқашудаи лоиҳа ва сохтори татбиқкунандаро тасдиқ намояд, вале вай имконият дорад, то Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000-ро таъсис диҳад

ё масъулияти идораи татбиқи лоиҳа, аз ҷумла масъалаҳои муҳочиркунониро дар доираи CASA 1000 ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда тавассути илова кардани ваколатҳо ба он, таҳвил диҳад. Сохтори мазкур муқаррарот ва қонунгузорино, аз ҷумла қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба муҳочиркунони дар баробари муқаррароти СА 4.12 оид ба муҳочиркунонии иҷборӣ дар асоси сиёсати Бонки ҷаҳонӣ риоя хоҳад кард. АСМ заминаи ҳуқуқӣ, меъёрҳои қонунии муҳочиркунонии аҳоли, методологияи арзёбӣ, пешниҳод кардани ҷуброн, асоси матритсаи риояи ҳуқуқҳо, раванди татбиқ, тартиби баргузори машваратҳо, абзори/механизми баррасии шикоятҳо, тартиботи пардохти вобаста ба риояи ҳуқуқӣ, инчунин тартиботи назорат ва арзёбӣ барои хариди замин ва муҳочиркунони дар хошияи ин лоиҳаро муайян месозанд.

Ҳадафҳои асосии АСМ инҳоянд: (i) мусоидат ба мақомоти давлатӣ ва маҳаллии худидорӣ (вилоят, ноҳия, ҷамоат) дар муайянсозӣ, ҷудо кардани ҷуброн ва барқарорсозии воситаҳои зиндагии ашхосе, ки таҳти таъсири лоиҳа қарор доранд (АТЛ), (ii) ба сифати санади ҳатмӣ ҷиҳати таъмини пардохти ҷуброн ва кӯмак ба АТЛ хизмат намояд, ва (iii) таъмини дастурамал оид ба оmodасозӣ, таҷдид, татбиқ ва назорати НАМ-ҳои зерлоиҳаҳо.

АСМ чораҳоеро дарбар мегирад, ки ба АТЛ кафолати иҷро шудани иқдомҳои зеринро таъмини намояд: (i) додани иттилоот оид ба вариантҳои интихоб ва ҳуқуқҳои онҳо вобаста ба муҳочиркунони; (ii) баргузор намудани машваратҳо оид ба вариантҳои пешниҳодшуда, таъмини техникӣ ва алтернативаи аз ҷиҳати иқтисодӣ мусоид вобаста ба муҳочиркунони; ва (iii) пешниҳоди ҷуброни ғаври ва самараноки арзиши пурраи барқарорсозии моликияти маҳрумшуда, ки робитаи бевосита ба лоиҳа дорад.

АСМ ба принципҳои зерин асос ёфтааст:

- Бояд аз зарурати муҳочиркунонии иҷборӣ қаноҷӯӣ кард ва ё онро ба ҳадди ақал расонид;
- Ба АТЛ дар кӯшишҳои барои беҳтар кардан ва ё ҳадди ақалл барқарорсозии даромад ва сатҳи зиндагиашон бояд дар шакли муносиб мусоидати лозима анҷом ёбад;
- АТЛ оид ба вариантҳои ҷуброн бояд пурра хабардор гардонида шавад ва ба онҳо машварат дода шавад;
- Расман вучуд надоштани ҳуқуқи юридикӣ барои замин набояд монеа барои талаби ҷуброн ва шаклҳои алтернативии мусоидат барои барқарорсозӣ бошад;
- Таваҷҷуҳи хос бояд ба қишрҳои осебпазири аҳоли, ба монанди ақаллиятҳои миллӣ, хоҷагӣҳое, ки аз тарафи занҳо ва ашхоси солхӯрда идора мешаванд ва ғ. равона карда шавад ва мусоидати муносиб ба онҳо барои одад карданашон ба он тағйироте, ки бар асари татбиқи лоиҳа ба амал меоянд, анҷом дода шавад.
- Хариди замин ва муҳочиркунони ҳамчун ҷузъи лоиҳа тарҳрезӣ ва татбиқ мегардад ва арзиши пурраи ҷуброни раванди муҳочиркунони дар хароҷот ва ғайриҳои лоиҳа пешбинӣ шудаанд;
- Ҷуброн/ кӯмаки барқарорсозӣ қабл аз тарҳрезии китъа, қорҳои вайронсозӣ ва ҳар амалиёти дигар, то руҳ додани ҳар гуна таъсир пардохт карда хоҳад шуд;
- Ҷуброн ба АТЛ бояд бо арзиши пурраи барқарорсозӣ бидуни кам кардани нарх бо сабаби фарсудагӣ ва ё дигар мақсадҳо пардохт шавад.

Бояд қайд кард, ки мутобиқи муқаррароти сиёсати Бонки ҷаҳонӣ СА 4.12, ибораи «муҳочиркунони» маънои бештар аз «кӯч ё муҳочиркунонии ҷисмони»-и ашхоси таҳти таъсир қарордоштаро ифода менамояд. Ибора ҳамчун пайомади муваққатӣ ва доимии

ичтимоӣ ва иқтисодии лоиҳа, бар асари мусодираи иҷбории заминҳо дар натиҷаи (1) кӯч ва талафоти манзил; (2) талафоти моликият ва ё дастрасӣ ба он; (3) маҳрум шудан аз манбаи даромад ё воситаҳои зиндагӣ новобаста аз он, ки ҷабрдида маҷбур аст ба ҷои дигар кӯч бандад, ё на; (4) иҷборан маҳдуд кардани дастрасӣ ба боғҳо ва ҳудудҳои ҳифзшаванда бар асари таъсири манфӣ ба шароити зиндагии ашхоси муҳочиркунонидашуда муайян мегардад.

Ба ғайр аз ин, бояд тазаккур дод, ки ҳар гуна тағйирот дар матритсаи меъёри ҳуқуқии АСМ, меъёрҳои муносиб будан, бузургии ҷуброн ё дигар ҳуқуқҳо барои кӯмак бидуни пазириши пешакии Бонки ҷаҳонӣ ғайриимкон мебошад. Инчунин ҳар як НАМ-е, ки дар асоси АСМ омода мегарданд, бояд пешақӣ аз ҷониби Бонки ҷаҳонӣ пазируфта шавад.

4. Қонунгузори дахлдори Ҷумҳурии Тоҷикистон

Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, ки замин моликияти истисноии давлат мебошад. 22 июли соли 2013 қарори нав оид ба ворид намудани тағйирот ба Қонун «оид ба ипотека» ба ҳукми қонун даромад. Ин тағйирот ба Қонун бо иловаҳои воридшуда ба Кодекси замин, ки моҳи августи соли 2012 сурат гирифт, вобаста аст. Мутобиқи иловаҳо ба Қонун «оид ба ипотека», соҳибмулки қитъаи замин ҳуқуқи соҳибӣ кардани қитъаи замини худро бар ивази пардохти боҷи ягона ба давлат дорад. Ин тағйирот ба соҳибмулк шароити фурӯш / вомгузорӣ / тухфаи қитъаи заминро ба шахси дигар, бонк ё муассиса дар асоси нархҳои ҷорӣ бозорӣ фароҳам меоварад. Замоне, ки замин фурӯхта/ба вом гузошта/ тухфа мешавад, инчунин ҳуқуқи соҳибмулкӣ низ мегузарад. Маъноии ин тағйирот ҳоло чандон рӯшан нест, вале он ба соҳибмулк имкониятҳои васеъро фароҳам меоварад (дар қиёс бо гузашта). Ба шахсони воқеӣ бояд ҷуброни арзиши моликияти ғайриманқул, иншоот ва моликият пардохт шавад.

Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон маҷмӯи қоидаҳои ниҳоят муназзамест, ки маҷмӯи муносибатҳои ҳуқуқии дар раванди соҳибмулкӣ ва истифодаи замин ба амал меомадаро танзим менамояд. Масъалаҳои вобаста ба қатъи ҳуқуқи истифодабарии замин дар ҳолати хариди он, инчунин пардохти ҷуброн ба истифодабарандагони замин ва талафоти он, ки ба мусодираи замин аз муомилот вобастаанд, дар 2 боб ва 9 моддаи Кодекси замин баррасӣ мешаванд. Моддаҳои мазкур низомии асосии хариди заминро барои ҳадафҳои ҷамъиятӣ ва давлатӣ пешбинӣ менамоянд. Кодекси мазкур ба давлат ҳуқуқи мусодираи заминро аз истифодабарандагон барои эҳтиёҷоти лоиҳаҳои, ки дар сатҳи давлатӣ ва манфиатҳои он татбиқ мешаванд, фароҳам меоварад ва методҳо, низом ва тартиби ҳифзи ҳуқуқҳо ва манфиатҳои ашхосе, ки заминҳояшон барои ин мақсадҳо мусодира мешаванд, шарҳ медиҳад. Инчунин маҷмӯи ҷубронҳо барои пардохти зарарҳои истифодабарандагони замин пешбинӣ шудаанд. Низомнома оид ба пардохти зарарҳо ва талафоти маҳсулоти кишоварзӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон (№ 641 аз 30 декабри соли 2011) тасдиқ шудааст, тартиби мушаххас ва муфассали пардохти зарарҳои истифодабарандагони заминро муайян менамояд.

Муқаррароти асосие, ки дар Кодекси Замин оид ба масъалаи муҳочиркунонии иҷборӣ оварда мешаванд, инҳоанд:

- Мусодираи қитъаҳои замин барои эҳтиёҷоти давлатӣ ва ҷамъиятӣ баъд аз пешниҳоди қитъаи замини мутаносиб анҷом дода мешавад;
- Бар ивази моликияти мусодирашуда дар қитъаи замини нав хонаҳои истиқоматӣ, иншооти истехсолӣ ва дигар биноҳои нави яқсон ба он моликият бояд ба тартиби муқарраргардида сохта шавад;

- Зарар ҳангоми хариди қитъаи замин дар ҳаҷми пурра, аз ҷумла фоидаи аздастрафта ва бо назардошти нархи бозорӣ пардохт карда мешавад;
- Сохтмони биноҳо ва пардохти талафот аз ҷониби муассисаҳо ва ташкилоҳое пардохт карда мешавад, ки замин ба фоида онҳо мусодира мешавад (соҳибони лоиҳа);
- Пешниҳоди қитъаҳои нави замин, сохтмони биноҳо, ҷуброни тамоми намуди зарар, аз ҷумла фоидаи аздастрафта, то хариди расмӣ замин аз истифодабарандаи он бояд анҷом дода шавад.

Ҳаҷми ҷубронро комиссияи дар сатҳи ноҳия таъсисёфта, ки дар он ҷо хариди замин анҷом меёбад, муайян менамояд. Комиссияро Муовини раиси ноҳия роҳбарӣ намуда, аъзоҳои комиссия намояндагони вазоратҳои муҳталиф, Барқи тоҷик ва ҷамоатҳои мебошанд. Муайян намудани зарари истифодабарандаи замин зимни хариди заминҳои кишоварзӣ дар асоси санадҳои дахлдор, ки истифодабарандаи замин пешкаш менамояд, сурат мегирад.

Дар ҳолати ба мувофиқа нарасидан дар бобати ҳаҷми пардохти зарар ва ҳаҷми маблағи талафот, истифодабарандаи замин метавонад ба суд оид ба ҷуброни пурраи зарар ҳангоми мусодираи замин муроҷиат намояд.

Мутобиқи моддаҳои 41 ва 43-и Кодекси замин, қитъаи замин метавонад барои эҳтиёҷоти давлатӣ ё ҷамъиятӣ мусодира шавад, вале танҳо бо пардохти ҷуброни ҳамаи моликияти ғайриманқул, биноҳо ва маҳсулоти кишоварзӣ, ки дар он қитъа вучуд дорад. Ҷуброн наметавонад камтар аз нархи ҷорӣ бозорӣ моликияти ғайриманқул бошад, зеро қонун принсипи ҷубронро дар асоси нархи бозорӣ пешбинӣ менамояд.

Кодекси замин зарурати чунин хариди заминро аз муассисаи манфиатдор барои хариди замин талаб менамояд ва он муассиса бояд собит созад, ки қитъаи замин бояд мусодира гардад ва роҳи дигар барои татбиқи лоиҳа мавҷуд нест. Қитъаи замин метавонад мусодира шавад, дар сурати зарурати сохтмони биноҳо ва иншоотҳо ё анҷом додани корҳои, ки ба манфиати давлат аст. Агар лоиҳа манфиатҳои давлатиро дарбар гирад, соҳибони лоиҳа бояд пешниҳод оид ба хариди замин, ки ба мақсади оғози чунин харид заруранд, омода намоянд. Мутобиқи қонун, раванди харид бояд ба анҷом расад ва ба тамоми одамон ва хоҷагӣҳо, ки ба минтақаи лоиҳаи вориданд, то гирифтани иҷозат барои оғози сохтмон ҷуброн бояд пардохт шавад.

Қонунҳо ва санадҳои меъёрии зерин хариди замин барои эҳтиёҷоти давлатӣ ва ҷамъиятӣ, муҳочиркунонии иҷборӣ ва ҷуброни талафот вобаста ба ин харидҳоро танзим менамояд:

- Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, ки замин моликияти истисноии давлат мебошад. Тағйирот ба Қонун «оид ба ипотека» ба соҳибмулк шароити фурӯш/ вом/ тухфаи қитъаи замини худро ба шахси дигар, бонк ё муассиса дар асоси нархҳои ҷорӣ бозорӣ фароҳам меоварад. Маънои ин тағйирот ҳоло ҷандон рӯшан нест.
- Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон маҷмӯи қоидаҳои ниҳоят муназзамест, ки маҷмӯи муносибатҳои ҳуқуқии дар раванди соҳибмулкӣ ва истифодаи замин ба амал меомадаро танзим менамояд;
- Кодекси шаҳрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон вазъи ҳуқуқии иштироккунандагони табодули шаҳрвандӣ, асоси ба вучуд омадан ва тартиби иҷрои ҳуқуқи моликияти хусусӣ, ўҳдадорихои шартномавӣ, инчунин дигар муносибатҳои моликиятӣ ва ғайримоликиятиро муайян мекунад;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «оид ба нархгузори замин» аз 12 майи соли 2001 асосҳои ҳуқуқиро барои нархгузори замин муқаррар мекунад;

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ» аз 14 майи соли 2004 асосҳои меъёрии тақсим ва азнавтасимкунии заминҳоро муқаррар менамояд;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи идораи замин» аз 5 январи соли 2008 муносибатҳои вобаста ба асосҳои ҳуқуқии фаъолият дар соҳаи идораи захираҳои заминро танзим мекунад;
- Кадастри давлатии замин низоми иттилотии вазъи табиӣ, ҳуқуқӣ ва иқтисодии заминҳо, намудҳо, хусусиятҳои сифатӣ ва арзиши иқтисодии онҳоро дарбар мегирад;
- Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон № 641 аз 30 декабри соли 2010 «Оид ба тасдиқи тартиби пардохти зиёни истифодабарандагони замин ва талафоти раванди истехсоли маҳсулоти кишоварзӣ», тартиби ҷуброни зиён ба истифодабарандагони заминро муқаррар менамояд;
- Кодекси процессуалии шаҳрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиб, қоида ва муҳлати ҳифзи судиро дар ҳолатҳои мурофиаи судӣ оид ба масъалаҳои вобаста ба муҳочиркунонии иҷборӣ муқаррар менамояд;
- Низоми сиёсати амалиёти Бонки ҷаҳонӣ оид ба масъалаҳои вобаста ба муҳочиркунонии иҷборӣ низ бо мақсади татбиқи Барномаи сиёсати муҳочиркунонӣ истифода мешавад.

5. Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон ва сиёсати амалиёти Бонки ҷаҳонӣ (СА) 4.12

Тафовут байни қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон (Кодекси замин) ва сиёсати амалиётии БҶ дар ҷадвали зерин оварда шудааст:

Ҷадвал – Қиёси Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон ва сиёсати амалиётии Бонки ҷаҳонӣ

Муқаррароти Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон	Сиёсати БҶ оид ба муҳочиркунонии иҷборӣ
Ҷуброн барои хариди замин танҳо ба соҳибмулк, ки ба замин ҳуқуқ дорад, ба онҳое, ки дорандаи ҳаққи расмӣ замин ё ҳуқуқи анъанавӣ мебошад, пардохт мешавад. Ҳар гуна шартномаи ғайрирасмӣ байни заминдор ва иҷорагиранда эътироф намегардад.	Расман ҳуқуқ надоштан ба замин набояд монеа барои ҷуброн ва ё кӯмаки барқароркунонда ба АТЛ бошад; ашхоси бидуни ҳуқуқи соҳибмулкӣ замин ё биноҳо, ки аз тарафи онҳо ишғол ё истифода мешавад, ба ҳар гуна намуди кӯмак барои муҳочиркунонӣ ҳуқуқ доранд, дар он ҳоле, ки онҳо то таърихи қатъи эътибор маҳсулоти кишоварзӣ парвариш мекарданд/ заминро ишғол мекарданд
Машварат бо АТЛ ё ҷамоатҳо дар робита ба мусодираи замин ва амвол пешбинӣ нашудааст	АТЛ бояд пурра оид ба ҷуброн, ҳуқуқ барои ҷуброн ва намудҳои муҳочиркунонӣ, аз ҷумла китъаҳои, ки ба он кӯчонида мешаванд, хабардор шаванд ва машварат гиранд. Ин машваратҳо, риояи ҳуқуқҳо, чорабиниҳо оид ба паҳн кардани маълумот ва имконияти иштирок дар баргузори назоратро бо назардошти хусусият ва ҳаҷми таъсир дарбар мегирад. Нақшаи муҳочиркунонӣ бояд яқоя бо АТЛ ва дигар ҷонибҳои манфиатдор тарҳрезӣ ва омода шавад. Муқаррар намудани механизми

	конеъгардонии шикоятҳо зарур аст. Талабот оид ба машваратҳои гендерӣ ва интишори иттилоот вучуд дорад.
Чуброн барои замин аз ҳисоби иваз кардан пешниҳод мешавад, тавассути пешниҳоди замин барои замин ё пешниҳоди маблағи нақдӣ. Арзиши хоси замин тавассути истифодаи коэффисент муайян мегардад. Оид ба каср тавзеҳот вучуд надорад.	Ивази замин барои замин – варианти афзалиятнок, дар баробари ин замини барои иваз пешниҳодшуда бояд қобили қабули АТЛ, ҳаҷм ва маҳсулотнокии ҳамто дошта бошад. Агар имконияти пайдо кардани замини муносиб набошад, он гоҳ чуброн дар шакли пулӣ ё омезиши замин ва воситаҳои пулӣ бо арзиши мутаносиб дар асоси нархи ҷорӣ бозорӣ, инчунин пардохти ҳар гуна амалиёти вобаста ба кӯчонидан ё хариди замин сурат мегирад.
Чуброн барои дигар моликият (биноҳо, маҳсулоти кишоварзӣ/зироатҳо, дарахтҳо ва даромад аз соҳибкорӣ) тариқи арзиши барқарорсозӣ амалӣ мегардад. Муқаррарот вобаста ба таъсири шадид ё АТЛ-и осебпазир вучуд надорад. Харочот ва пардохт барои ҳамлу нақл пешбинӣ нашудааст.	Маблағ дар шакли нақд ё намуди зарурӣ бар ивази моликият дар ҳолати кунунӣ мутобиқи нархи ҷорӣ бозорӣ бидуни касри хароҷоти фарсудаҷавӣ ё масолеҳи ҳифзшуда, инчунин бо назардошти пардохти ҳаргуна амалиёт (боҷи маъмурӣ, андозҳо, хароҷоти барасмиятдарорӣ ё эътирофи ҳуқуқ). Муқаррарот оид ба ҷудо намудани маблағ барои ҳамлу нақл, агар зарурат бошад, пешбинӣ шудааст.
Дар марҳилаи ба нақшагирии инфрасохтор, пешниҳодот дар мавриди хариди заминҳои кишоварзӣ ё ҳосилхез хуш пазируфта намешаванд, агар заминҳои дигар мавҷуд бошанд.	Бояд аз ҳаргуна хариди замин ё муҳочиркунонӣ канораҷӯӣ кард ё, агар имконияти канораҷӯӣ набошад, тариқи омӯзиши тамоми роҳҳои муносиб онро ба ҳадди ақалл бояд расонид.
Муқаррароти мушаххас оид ба маҳрум шудан аз даромад/ воситаҳои зиндагӣ вучуд надорад.	Пардохти чубронро барои талафоти воситаҳои зиндагӣ ва даромад дар натиҷаи хариди замин барои ҳадафҳои лоиҳа тақозо мекунад.
Пардохти чуброн барои хариди муваққатии замин, бо пардохти талафот ва хароҷоти ҷорӣ вобаста ба маҳсулоти кишоварзӣ барои як сол пешбинишуда ва мутобиқи нархҳои давлатӣ, маҳдуд карда мешавад.	Чуброн барои хариди муваққатии замин барои маҳсулоти кишоварзӣ, тамоми иншоот, новобаста аз ҳолати юридикӣ хангоми арзиши барқароркунонда ё азнавсозии бинои ивазшаванда, инчунин чуброн барои маҳрум шудан аз дастрасӣ, ки метавонад ба даромад таъсир расонад (масалан, барои мағозаҳо) ё воситаҳои зиндагӣ (масалан, дастрасӣ ба мактаб)

Дар маҷмуъ, Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Сиёсати Бонки ҷаҳонӣ ҳадафҳои пардохт намудани чубронро вобаста ба арзиши барқарорсозӣ пешбинӣ менамоянд, вале қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон барқарорсозиро пешбинӣ намекунад ва дар амал тарҳрезии механизм/абзорро барои ҳар як ҳолати мушаххас ба дӯши шартномаҳои махсус воғузор мекунад.

Бо мақсади ҳалли ин масъалаҳо ва ба мувофиқа овардани тафовут байни қонунгузори Тоҷикистон ва сиёсати Бонки ҷаҳонӣ, санади мазкур - АСМ барои лоиҳа таҳия гардидааст. Ин санад пардохт намудани чуброни ҳамачониба, барқарорсозии ҳуқуқҳои ашхосе, ки ҳуқуқҳои юридикӣ надоранд ва иқоматкунондагони ғайрирасмӣ мебошанд, инчунин

пешниҳоди кӯмакпулӣ ба АТЛ, ки метавонанд ивази макон намоянд, тичораташон талаф бинад ё таҳти таъсири чиддӣ қарор доранд, таъмин менамояд.

Муқаррароти асосие, ки мувофиқаи ихтилофхоро байни Кодекси замини Тоҷикистон ва сиёсати Бонки ҷаҳонӣ фароҳам меоварад, иборатанд аз:

- Ҳар як АТЛ, новобаста аз он, ки онҳо ҳуқуқи моликияти хусусиро доранд ё на, ҳуқуқи гирифтани ҷуброн (барои иншоот, маҳсулоти кишоварзӣ ва дарахтҳо) ва ҷораҳои барқарорсозиро дар хошияи ин лоиҳа доранд. Ин муқаррарот ашхоси беамин, ки заминро истифода мебаранд ва иқоматкунандагони ғайриқонунӣ мебошанд, фаро мегирад;
- Барои АТЛ ва ҷамоатҳои зерин таъсири лоиҳа қарордошта машваратҳо оид ба намудҳои интиҳоб ва ҳар гуна намуди таъсир ҳангоми хариди замин ва муҳочиркунонӣ, гузаронида мешавад;
- Агар замини барои ҷуброн пешниҳодшуда аз ҷиҳати техникӣ ва иҷтимоӣ номусоид бошад, ҷуброн дар шакли пули нақд бо арзиши пурраи барқарорсозӣ мувофиқи нархҳои ҷорӣ бозорӣ анҷом меёбад;
- Ҷуброн барои ҳар гуна моликияти дигар, ки таҳти таъсир қарор мегирад (иншоот, маҳсулоти кишоварзӣ ва дарахтон, инчунин маҳрумӣҳои тичоратӣ ва аз даст додани сарчашмаи даромад), дар шакли пули нақд ё дигар намуд бо арзиши пурраи барқарорсозӣ мувофиқи нархҳои ҷорӣ бозорӣ пардохт мегарданд. АТЛ-и осебпазир ва камбизоат дар ҳолати зарурат ба ҷораҳои иловагӣ ҳуқуқ хоҳанд дошт, инчунин масъалаҳои гендерӣ ҳал хоҳанд шуд;
- То ҳадди имкон ҳангоми анҷоми корҳо оид ба хизматрасонӣ, аз зарурати мусодираи замин ва муҳочиркунонӣ бояд канораҷӯӣ кард ё онро то ҳадди ақал расонид;
- Ҷуброн барои талафоти муваққатии замин ё моликият, ё муваққатан маҳрум шудан аз даромад пешбинӣ мешавад;

Махсусан бояд қайд кард, ки мақоми ашхоси бидуни ҳуқуқ барои моликияти хусусӣ дар Сиёсати амалиётии Бонки ҷаҳонӣ СА 4.12 равшан муайян гаштааст. Мутобиқи ин сиёсат, он ашхосе, ки ҳуқуқи расмӣ қонунӣ ё ҳуқуқи юридикӣ барои истифодаи заминро надоранд, вале дар баробари ин аз заминҳои давлатӣ истифода мебаранд, бо назардошти саҳми истехсолии онҳо дар он замин, меҳнати сарфшуда ва моликият/дориҳои талафшудаи онҳо, ба ғайр аз ҳаққи соҳибмулкӣ, ки дар ҳолати соҳибмулкони ҳуқуқӣ ҷой дорад, ҳуқуқи гирифтани ҷубронро доранд. Бар ивази он заминҳо, ба онҳо барои истифода қитъаҳои алтернативии замин ё ин ки дигар намуди кӯмак ба ҳисоби ҷуброни он қитъаҳои замин, ки онҳо то таърихи қатъи эътибор истифода ё ишғол мекарданд, пешниҳод мегардад.

Дар ҳолати ихтилоф байни қонунгузори ҚТ ва талаботи сиёсати БЧ вобаста ба муҳочиркунонии иҷборӣ (СА 4.12) бояд асосҳо ва қоидаҳои СА 4.12 истифода шаванд. Ин авлабияти меъёрҳои БЧ бар қонунгузори милли дар робита ба лоиҳаҳо, ки аз ҷониби БЧ маблағгузори мешаванд, талаб карда мешавад.

6. Меъёрҳои роиҷ будан ва тартибот барои категорияҳои гуногуни ашхосе, ки таҳти таъсир қарор мегиранд

Ин боб меъёрҳои роиҷ будан, ки барои муайян кардани ашхоси дорои ҳаққи иштирок дар муҳочиркунонӣ ва истифода аз бартариятҳои он, инчунин пешгирии даъвои ғайриқонунии ашхосро муқаррар менамояд.

6.1 Принципҳо

Мусодираи иҷбории замин сабабгори муҳочират ё талафоти манзил; талафоти моликият ё дастрасӣ ба моликият, ё маҳрум шудан аз сарчашмаи даромад ё воситаҳои зиндагӣ, новобаста аз он, ки АТЛ маҷбур аст ба макони нав кӯчад ё на, мешавад. Бинобар ин, машваратҳои пурмухтаво бо АТЛ, мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ ва роҳбарони ҷамоатҳои барои муқаррар намудани меъёрҳо имкон медиҳанд, то ки тибқи онҳо ашхоси муҳочиршаванда барои гирифтани ҷуброн ва дигар кӯмакҳо ҳангоми кӯчонидан ҳуқуқ пайдо кунанд. СА 4.12 3 меъёри зерини роиҷ буданро дар назар дорад:

- а) ашхосе, ки ҳуқуқи расмӣ ба замин доранд, аз ҷумла заминҳои муқаррарӣ/ҷамоатӣ, ҳуқуқи анъанавӣ ва диние, ки қонунгузори Тоҷикистон эътироф менамояд;
- б) ашхосе, ки ҳуқуқи расмӣ ва юридикӣ заминро ҳангоми оғози татбиқи лоиҳа ё баҳисобгирӣ надорад, вале даъво барои ин замин ё моликиятро дорад, бо шарте, ки ин даъво аз ҷониби қонунгузори Тоҷикистон эътироф шудааст ё тавассути татбиқи раванди дар АСМ/НАМ дарҷгардида эътироф мешавад;
- с) ашхосе, ки ҳуқуқи юридикӣ эътирофшуда ва даъво ба замин, ки онро ишғол, истифода мекунад ё воситаҳои зиндагӣ аз ҳисоби он замин аст, қабл аз замоне, ки таърихи қатъи эътибор мерасад, надоранд, вале сиёсати амалиёти Бонки ҷаҳонӣ (СА 4.12) онҳоро эътироф мекунад.

Ашхосе, ки ба зербоби (а) ва (б) тааллуқ доранд, ҷуброн барои замин, ки онҳо аз даст додаанд, инчунин дигар кӯмак мутобиқи АСМ-и мазкур пешниҳод мегардад.

Ба ашхосе, ки ба зербоби (с) дохил мешаванд, бар ивази ҷуброн барои заминҳои ишғолкардашон мусоидат барои муҳочиркунонӣ, инчунин кӯмаки дигар дар ҳолати зарурӣ барои расидан ба ҳадафҳо, ки АСМ-и мазкур муқаррар кардааст, пешниҳод мегардад, агар онҳо қитъаи заминро то таърихи қатъи эътибор, ки лоиҳа дар машваратҳои муштарак бо АТЛ-и эҳтимолӣ, роҳбарони ҷамоатҳои маҳаллӣ ва мақомоти ҳокимияти маҳаллии дахлдор ва пазируфтаи БҶ муқаррар намудааст, ишғол намуда бошанд.

Ашхосе, ки соҳиби қитъаи замин баъд аз таърихи қатъи эътибор гаштаанд, ҷуброн ё ҳар гуна кӯмаки дигар дар муҳочиркунонӣ расонида намешавад. Ҳамаи ашхосе, ки дар зербобҳои (а), (б) ё (с) дарҷ шудаанд, бояд ҷуброн барои талафи молу мулк/дорой, ба ғайр аз ҷуброни замин, пардохт гардад. Ҳамин тариқ, ҳама ашхосе, ки зери таъсири лоиҳа қарор доранд, новобаста аз мақоми онҳо ё аз он, ки ҳуқуқи расмӣ ё юридикӣ доранд, муҳочир ҳастанд ё ба ягон таври ғайриқонуни ба ин заминҳо ворид шудаанд, ҳуқуқи гирифтани кӯмаки муайянро доранд, агар онҳо то таърихи қатъи эътибор ин заминҳоро истифода ва ишғол мекарда бошанд.

Роиҷ будани гирифтани кӯмак мутобиқи СА БҶ (СА 4.12) ба ашхосе, ки таҳти таъсири лоиҳа қарор мегиранд низ паҳн мегардад, ҳатто агар муқаррароти қонунгузори Тоҷикистон мусодираи муваққатӣ ё доимии заминҳои хусусие, ки дар наздикии роҳҳои мавҷудаи истифодаи умумӣ қарор доранд, бидуни пардохти ҷуброн пешбинӣ менамояд.

6.2 Меъёрҳои роиҷ будан ва риояи ҳуқуқҳо

АСМ меъёрҳои роиҷ будан ва тартиби чуброни ҳама намуди талафот (замин, маҳсулоти кишварзӣ/дарахт, иншоот, фаъолияти тичоратӣ/соҳибкорӣ ва рӯзҳои корӣ/музди меҳнат)-ро муайян менамояд. Тамоми АТЛ, аз ҷумла ашхоси бидуни ҳуқуқ ба моликияти хусусӣ ва иқоматкунандагони ғайрирасмӣ чуброн барои талафоти моликиятро мегиранд (барои маҳсулоти кишварзӣ, иншоот, дарахт ва ё талафоти тичоратӣ) ва инҳоро дастрас менамоянд: (i) чуброн (мутобиқи талабот, он бояд ба арзиши барқарорсозӣ баробар бошад), ва / ё (ii) замин, ки бар иваз пешниҳод мешавад, биноҳо, ниҳолҳо, мусоидати дигар барои муҳоҷиркунонӣ, ба монанди кӯмакпулӣ барои кӯчидан, кӯмак барои барқарор кардани иншоот, чуброн барои талафоти рӯзҳои корӣ / даромад.

Меъёрҳои роиҷ будан ба шумулияти АТЛ ба яке аз се гурӯҳ асос ёфтаанд : (a) ашхосе, ки ҳуқуқи моликияти хусусӣ ё ҳуқуқҳои расмӣ-юридикиро ба замин доранд; (b) ашхосе, ки ҳуқуқҳои қонунии расмиро барои замин дар ҳолати гузаронидани Бафехристдарории талафот (БТ) / таҳқиқоти арзёбии муфассал ё оғози барӯйхатгирӣ надоранд, вале даъвои ҳуқуқ ба замин ё моликият доранд, ба шарт, ки чунин даъвоҳоро қонунгузории кишвар эътироф намояд ё тариқи раванди дар НАМ¹ дарчгардида эътироф карда шавад, ва (c) ашхосе, ки ҳуқуқҳои юридикӣ ё даъво барои замин, ки онро ишғол мекунанд, надоранд (истифодабарандаҳои ғайриқонунӣ ё иқоматкунандагони ғайрирасмӣ).

Ба АТЛ-е, ки ҳуқуқи гирифтани чубронро дар доираи лоиҳа доранд, дохил мешаванд:

- Ашхосе, ки иншооташон қисман ё пурра, муваққатан ё доимӣ таҳти таъсири лоиҳа қарор мегирад;
- Ашхосе, ки биноҳои истиқоматӣ ва тичоратиашон ё заминҳои кишварзӣ (ё дигар заминҳои ҳосилхез)-ашон қисман ё пурра, муваққатан ё доимӣ таҳти таъсири лоиҳа қарор мегирад;
- Ашхосе, ки фаъолияти соҳибкориашон қисман ё пурра, муваққатан ё доимӣ таҳти таъсири лоиҳа қарор мегирад;
- Ашхосе, ки маҳсулоти кишварзӣ (яқсола ва бисёрсола)-ашон ва ё дарахтонашон қисман ё пурра таҳти таъсири лоиҳа қарор мегирад;
- Ашхосе, ки дастрасиашон ба захираҳо ва моликияти ҷамъиятӣ қисман ё пурра таҳти таъсири лоиҳа қарор мегирад.

Дар сурати ҷудо кардани заминҳо, АТЛ-и соҳибҳуқуқ ё АТЛ-е, ки иҷозати қонунигардониро ба даст меоранд, чуброн барои замини ҷудошуда дар хошияи лоиҳа бо арзиши барқарорсозӣ пешниҳод мешавад. Ин иқдом дар шакли пардохти пули нақд бо арзиши барқарорсозӣ ё пешниҳоди замин бар ивази замин (масоҳат ва ё арзиши ҳосилхезии ҳамто ва талаботи АТЛ-ро қонеъкунанда) анҷом меёбад. АТЛ-е, ки ҳуқуқи заминро надоранд, ҳаққи гирифтани чуброни заминро надоранд, вале ба онҳо чуброн барои молу мулк/дороии дар он замин воқеъбуда, инчунин дигар кӯмаки лозима бар ивази чуброн барои замин пардохт мегардад.

¹ Ба ин ҷо ашхосе, ки то ҳол ба қайд гирифта нашудаанд ва ҳамчун истифодабарандагони «қонунишаванда» арзёбӣ мегарданд, дохил мешаванд (он ҳамчун шакли истифодабарии замин дар Феҳристи зиёнҳо муайян мегардад). Онҳо дорои ҳуқуқи гирифтани чуброн ҳамчун заминдорони қонунӣ/дорандаи ҳуқуқ мешаванд. НАМ-ҳои омодашуда раванди таъминоти бардавом ва осонгардонидашудаи бақайдгириро ҳамчун қисми ҷорабинӣ оид ба барақароркунии воситаҳои зиндагӣ/беҳдошти одамон дар хошияи раванди муҳоҷиркунонии лоиҳа пешбинӣ менамояд.

Ба хонаводагиро, ки аз тарафи занҳои танҳо идора мешаванд ва ҳуранда доранд, инчунин дигар хонаводагирои осебпазир, бо мақсади пурра кам кардани таъсири лоиҳа, ҳуқуқи минбаъд ҳам гирифтани кӯмак дода мешавад. Дар ҷадвали зерини 5.1 Матритса/низоми риояи ҳуқуқҳо дар доираи лоиҳа, ки дар асоси талафоти эҳтимоли асос ёфтааст, пешниҳод мегардад.

Соҳиби ҳуқуқ барои ҷуброн шудан, ки дар доираи ҳар як зерлоиҳа муқаррар мегардад, бо таърихи қатъи эътибор маҳдуд карда мешавад ва АТЛ-е, ки дар минтақаи таъсири лоиҳа баъд аз таърихи қатъи эътибор сукунат мегиранд, ҳуқуқи гирифтани ҷубронро аз даст медиҳанд. Аммо онҳо пешакӣ оид ба зарурати тарк намудани биноҳо ва ба қисмҳо тақсим карда барҳам додани иншооте, ки таҳти таъсири лоиҳа қарор мегиранд, то оғози татбиқи лоиҳа огоҳонида мешаванд. Иншооти ба қисмҳо тақсим карда барҳам додашуда мусодира намешавад ва одамон ягон ҷарима пардохт нахоҳанд кард ва таҳти таҳрим қарор намегиранд. Кӯчонидани иҷборӣ танҳо дар он сурат баррасӣ мешавад, ки дигар сабаб талошҳо ба харҷ дода шуда бошанд.

6.3 Матритса/низоми риояи ҳуқуқҳо дар доираи лоиҳа: АТЛ-и дорои ҳуқуқҳо, молу мулк/дориҳо ва дастурамал оид ба пардохти ҷуброн

Таъсири лоиҳа	Намуди АТЛ	Молу мулки зери таъсир қарордошта	Дастурамал оид ба ҷуброн
Хариди доимии қитъаҳои замин барои корҳои сохтмони манораҳои ХИБ ё зеристгоҳҳо, ё ҳар гуна иншооти дигаре, ки ба бунёди ХИБ вобаста аст	Соҳиби замин	Замин	Ҳамчун авлавиат, замини бар ивази он пешниҳодшаванда бояд замини яқсон аз лиҳози арзиши бозорӣ дар масофаи то 3 км бошад. Дар сурати вучуд набудани чунин замин, ҷуброн дар шакли пули нақд дар асоси арзиши бозорӣ пардохт карда мешавад. Агар 10% замин харидорӣ шавад, иловатан 5% арзиши барақароркунанда пардохт мешавад (ва он 10% афзоиш меёбад дар сурати хариди 20% замин) ҳамчун субсидия барои расонидани талафоти назаррас. Агар моҳияти замини боқимонда аз лиҳози иқтисодӣ аз даст рафта бошад, тамоми қитъаи замин харида мешавад.
Хариди муваққатии қитъаи замин барои корҳо ё сохтмон	Соҳиби замин	Замин	Арзиши иҷора тибқи нархҳои бозорӣ ва барқарор намудани замин ва ҳамаи молу мулк ба ҳолати пештара
Хариди муваққатии қитъаи замин барои корҳо ва ё сохтмон	Истифодабарандаи ғайрирасмӣ	Замин	Барқароркунӣ, иваз ё ҷуброни ҳамаи молу мулки талафдида ва маҳрумшуда. Дар ҳолати маҳрум шудан аз

			даромад, кӯмакпулии барқароркунанда дар асоси музди меҳнати ҳадди ақалл барои ҳар як ҳафта (7 рӯз)-и талафот дар асоси ҳисоби мутаносиб
Хариди доимии қитъаҳои замин барои корҳои сохтмони манораҳои ХИБ ё зеристгоҳҳо, ё ҳар гуна иншооти дигаре, ки ба бунёди ХИБ вобаста аст	Иҷорагирандаи замин ё чоряккор	Замин	Ба ғайр аз ҷуброн ба соҳиби замин, пардохти хароҷоти нархи иҷора барои муҳлати боқимондаи шартнома, бар замми ин ғоидаи семоҳаи иҷора ё ғоидаи 3 моҳа аз маҳсулоти чоряккорӣ бо нархи бозорӣ ҳамчун кӯмакпулии барқароркунанда пардохта мешавад.
Хариди доимии қитъаҳои замин барои корҳои сохтмони манораҳои ХИБ ё зеристгоҳҳо, ё ҳар гуна иншооти дигаре, ки ба бунёди ХИБ вобаста аст	Истифодабарандаи ғайрирасмӣ/ ишғолкарда	Замин	Ба ғайр аз ҷуброн ба соҳиби замин, ҷуброни ғоидаи думоҳа аз иҷора/чоряккорӣ ҳамчун кӯмакпулии барқароркунанда пардохт карда мешавад.
Хариди доимии қитъаҳои замин барои корҳои сохтмони манораҳои ХИБ ё зеристгоҳҳо, ё ҳар гуна иншооти дигаре, ки ба бунёди ХИБ вобаста аст	Соҳиби замин	Зироат	Ба ғайр аз ҷуброн барои замин, ҳуқуқи ҷамъоварии пурраи зироатро дорад ва ҷуброн дар шакли пулӣ барои ду мавсим ё барои як сол вобаста аз он, ки кадомаш арзиши бозории баландтар дошта бошад.
Хариди доимии қитъаҳои замин барои корҳои сохтмони манораҳои ХИБ ё зеристгоҳҳо, ё ҳар гуна иншооти дигаре, ки ба бунёди ХИБ вобаста аст	Иҷорагирандаи замин, чоряккор истифодабарандаи ғайрирасмӣ/ ишғолкарда	Зироат	Ба ғайр аз ҷуброн барои замин, ҳуқуқи ҷамъоварии пурраи зироатро дорад ва ҷуброн дар шакли пулӣ барои ду мавсим ё барои як сол вобаста аз он, ки кадомаш арзиши бозории баландтар дошта бошад.
Хариди доимии қитъаҳои замин барои корҳои сохтмони	Молик	Соҳибкорӣ	Бар замми ҷуброн барои замин, ба молик ғоидаи аз дастдодаашро дар муддати гузариш ба ҳисоби миёнаи

манораҳои ХИБ ё зеристгоҳҳо, ё ҳар гуна иншооти дигаре, ки ба бунёди ХИБ вобаста аст			шабонарӯзӣ/ моҳонаи фоида пардохт менамоянд. Баъдан фоидаи якмоҳа бо мақсади барқароркунии фаъолияти соҳибкорӣ дар ҷои нав пардохт карда мешавад.
Хариди доимии қитъаҳои замин барои корҳои сохтмони манораҳои ХИБ ё зеристгоҳҳо, ё ҳар гуна иншооти дигаре, ки ба бунёди ХИБ вобаста аст	Иҷорагиранда	Соҳибкорӣ	Ба иҷорагиранда маблағи иҷораи муҳлати боқимондаи шартнома ро пардохт менамоянд. Баъдан фоидаи якмоҳа бо мақсади барқароркунии фаъолияти соҳибкориаш дар ҷои нав пардохт карда мешавад.
Хариди муваққати қитъаи замин барои корҳо ё сохтмон	Соҳиби замин	Соҳибкорӣ	Арзиши иҷора тибқи нархҳои бозорӣ ва барқарор намудани ҳамаи молу мулк ар ҳолати пештара. Дар баробари ин ба соҳиби замин фоидаи аздастдодашро дар муддати гузариш ба ҳисоби миёнаи шабонарӯзӣ/ моҳонаи фоида пардохт менамоянд.
Хариди муваққати қитъаи замин барои корҳо ё сохтмон	Иҷорагир	Соҳибкорӣ	Дар баробари пардохти хароҷот барои иҷора дар муддати гузариш, ба соҳиби замин фоидаи аздастдодашро дар муддати гузариш ба ҳисоби миёнаи шабонарӯзӣ/ моҳонаи фоида пардохт менамоянд.
Истифодаи моликияти ҷамъиятӣ, ба монанди подабонӣ	Истифодабаранда	Заминҳо барои подабонӣ	Подабонӣ метавонад идома ёбад ва таъсир ба заминҳои подабонӣ пешбинӣ намешавад.
Соҳиби дарахтҳои мевадор	Соҳиби дарахт	Дарахтҳои мевадор	Иҷозати пурра ҷамъовариӣ ҳосил дода мешавад. Арзиши ниҳол ва ҷуброн дар шакли пули нақд барои арзиши ҳосили дарахти ба воярасида бо замми солҳое, ки барои ба воя расидани ниҳол зарур аст, пардохта мешавад.
Иҷорагири дарахтҳои мевадор	Иҷорагир	Дарахтҳои мевадор	Иҷозати ҷамъовариӣ пурраи ҳосил дода мешавад. Ҷуброн дар шакли пули нақд барои арзиши ҳосил бо замми шумораи солҳо то анҷом

			ёфтани шартномаи ичора пардохта мешавад.
Соҳиби дарахтҳои тиҷоратӣ	Соҳиби дарахт	Дарахтҳои тиҷоратӣ	Нархи ниҳол ва ҷуброн мутобиқи нархи бозории дарахти тиҷоратӣ. Ҳама гуна хароҷоти вобаста ба шинондани дарахтҳо дар ҷои нава пардохта мешавад.
Хариди доимии иншооти қонунӣ	Соҳиби иншоот	Ҳар гуна бино, аз ҷумла хона, панчарадевор ва ё ташноб ва ғ.	Ивази иншоот ё ҷуброн бо пули нақд тибқи арзиши барқароркунандаи иншооти нава, бар замми ин, ҷуброни пурраи хароҷот барои ба расмият даровардани иншооти нава пардохта мешавад.
Хариди доимии иншооти ғайриқонунӣ	Соҳиби иншоот	Ҳар гуна бино, аз ҷумла хона, панчарадевор ва ё ташноб ва ғ.	Ивази иншоот ё ҷуброн бо пули нақд тибқи арзиши барқароркунанда.
Хариди муваққатии иншооти қонунӣ	Соҳиби иншоот	Ҳар гуна бино, аз ҷумла хона, панчарадевор ва ё ташноб ва ғ.	Иншоот дар шакли пештара барқарор карда мешавад. Агар ин номувофиқ бошад, бунёди иншооти муваққатӣ барои шахси таҳти таъсир қароргирифта
Хариди муваққатии иншооти ғайриқонунӣ	Соҳиби иншоот	Ҳар гуна бино, аз ҷумла хона, панчарадевор ва ё ташноб ва ғ.	Иншоот дар шакли пештара барқарор карда мешавад. Агар ин номувофиқ бошад, бунёди иншооти муваққатӣ барои шахси таҳти таъсир қароргирифта

Қишри осебпазири аҳоли	Дар асоси пардохтҳои иҷтимоӣ (пардохт барои ноқисии ҷисмонӣ, нафақахӯр, бевазанҳо, оилаҳои таҳти идораи зан қароргирифта, оилаҳои камбизоат) муайян мегарданд ва танҳо агар лоиҳа онҳоро ҳамчун ашхоси осебпазир арзёбӣ намояд.	Хонаҳои истиқоматӣ, молу мулки тиҷоратӣ (иншоот / дарахт / зироат, ки дар боло қайд гардида буд)	Бар зами чуброн барои молу мулки талафшуда, агар дигар намуди таъсир муайян карда шавад, маблағи яқвақта, баробар ба ҷамъи пардохтҳои солони иҷтимоӣ метавонад пардохт гардад.
------------------------	---	--	--

6.4 Усулҳои муайянкунии таърихи қатъи эътибор

Баъд аз таҳияи нақшаи ҷорабиниҳо ва анҷоми расмиёти ҳуқуқӣ, НАМ барои чунин ҷорабиниҳо омода мегардад. Дар ҳошияи НАМ барӯйхатгирӣ барои муайян кардани тамоми АТЛ ва сатҳи дахлдори таъсир сурат мегирад. Таърихи оғози барӯйхатгирӣ ин таърихи ниҳойи ҷихати роиҷ будан барои муҳочиркунони ва чуброн ба ҳисоб меравад. Аз ин сабаб, хеле муҳим аст, ки маълумот оид ба таърихи қатъи эътибор пешакӣ ба тавачҷуҳи тамоми АТЛ-и эҳтимоли, ки дар минтақаҳои таҳти таъсири лоиҳа қарордошта зиндагӣ мекунад, расонида шавад, то ки онҳо вақти кифоя барои таъмин кардани дастрасии худ ҳангоми барӯйхатгирӣ дошта бошанд.

Ин иттилоотро маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) таҳти роҳбарӣ ва идораи умумии Вазорати энергетика ва саноат, инчунин мутобиқи муқаррароти машваратхое, ки дар ин санад дарҷ гардидаанд, мунташир менамояд. АТЛ-и эҳтимоли тавассути огоҳиномаи расмӣ дар шакли хаттӣ ё шифохӣ, ки дар ҳузури роҳбарони ҷамоат ё намояндагони онҳо интишор мегардад, бохабар карда мешаванд.

7. Механизм ва тартиботи татбиқи АСМ ва НАМ

7.1 Бознигарӣ

Ҳамоҳангсозии умумии лоиҳа аз ҷониби маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) таҳти назорат ва мудирияти умумии Вазири энергетика ва саноат анҷом дода мешавад. Ин сохтор анҷоми корҳои банақшагирии муҳочиркунонӣ ва ҳамоҳангсозии тамоми корҳои вобаста ба ҷубронро ба зима мегирад. Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 таҳти назорат ва мудирияти умумии Вазири энергетика ва саноат бо ҷамоат (шӯрои ҷамоат)-ҳо, раисони ноҳияҳо ва шаҳрҳо ҳамкории зич ба роҳ мемонад.

Механизмҳои татбиқи АСМ ба инҳо асос меёбанд:

- Таҷрибаи пештара, масалан лоиҳаи кашидани хати интиқоли барқ аз Сангтӯда ба Афғонистон; ва
- Механизмҳои татбиқ барои корҳои муҳочиркунонӣ ва ҷубронсупорӣ мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар ҳуҷҷати мазкур инъикос ёфтаанд.

Субъектҳоеро, ки дар ин комплексҳои механизмҳои сохторӣ/институтсионалӣ иштирок менамоянд, зарур аст, ки ҳангоми анҷоми корҳои муҳочиркунонӣ ва ҷубронсупорӣ дар зерлоиҳаҳо ба эътибор гирифт. Дар ин фасл механизмҳои оптималие, ки ба масъулиятҳои мавҷуда асос меёбанд, ба хотири риоя шудани талаботи ин АСМ зимни анҷоми ҳар як фаъолияти лоиҳавӣ, инъикос ёфтаанд. Ин механизмҳо ба сохтори институтсионалие, ки ҳангоми таҳияи АСМ муайян шудаанд, асос меёбанд. Агар ин сохторҳои институтсионалӣ тағйир ёбанд, пас ин бояд дар тартиботи таҳияшуда инъикос ёбад.

7.2 Озмоиши фаъолияти лоиҳавӣ

Қадами аввал ҳангоми омода намудани НАМ-ҳои алоҳида ин раванди озмоиш ҷиҳати муайян кардани замин/майдонҳои, ки ба онҳо метавонад муҳочиркунонӣ таъсир расонад, иебошад. Ин озмоиш ба манзури муайян кардани навъ ва ҳислати таъсири эҳтимолие, ки ба фаъолияти пешниҳодшуда вобаста аст, инчунин андешидани чораҳои лозима ҷиҳати рафъи он мушкилиҳо истифода бурда мешавад. Ин озмоиш инчунин канорагирӣ аз муҳочиркунонӣ ё паст кардани таъсири онро ҳамчун меъёри асосӣ ҳангоми тарҳрезии фаъолият дар доираи лоиҳа арзёбӣ менамояд.

Озмоиш мутобиқи меъёрҳо ва тартиботи муайяншуда аз ҷониби машваратчиёне, ки бо онҳо қарордод ҷиҳати лоиҳасозии сохтмони манораҳои хатҳои интиқоли барқ ва зеристгоҳҳо баста шудааст, таҳти назорати маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) ё дигар сохтор², ки ба он метавонад ваколати назорати раванди сохтмон дода шавад, анҷом дода мешавад.

² Дар ин бора қарори Ҳукумат содир мегардад, ки дар асоси он ба сохтор (масалан Барқи Тоҷик ё дигар сохтор) ваколати назорати озмун/тендер оид ба сохтмони хатҳои интиқоли барқ дода мешавад. Ба он сохтор ваколати назорати рафти сохтмон дода мешавад.

7.3 Тартиб додани хислатномаи иҷтимоиву иқтисодӣ ва бафехристарории зиёнҳо

Агар раванди озмоиш зарурати хариди заминро ошкор намояд³, қадами минбаъда муайянсозии иҷтимоиву иқтисодӣ ва тартиб додани хислатномаи АТЛ (масалан синну соли онҳо, вобастагии онҳо аз молу мулк/дороиҳо, даромад, вазъи оилавӣ ва ғ.) хоҳад буд. Ин ҳамарзиши барӯйхатгирие мешавад, ки барои муҳочиркунонӣ ба миқёси бузург анҷом дода мешавад. Чуноне, ки ҳангоми барӯйхатгирӣ сурат мегирад, ба 100%-и АТЛ хислатнома тартиб дода мешавад. Ин марҳила барои ҳамаи АТЛ ҳамзамон бо бафехристарорӣ ва арзёбии ҳамаи дороиҳое, ки зери таъсири лоиҳа мондаанд, сурат мегирад.

Ҳар вақте, ки ин марҳила ба анҷом расид ва масъалаҳои муҳочиркунонӣ ошкор гардиданд, дар асоси маълумоте, ки ҷамъоварӣ шудааст, НАМ таҳия мегардад. Ин АСМ асоси таҳия намудани НАМ-ҳо ба манзури ҳалли масъалаҳои муҳочиркунонӣ, ки бо ҷорабиниҳои ин лоиҳа вобастаанд, таъмин менамояд.

Раванди озмоиш машваратҳои мустақим бо АТЛ, ки бо намояндагони маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) ва намояндагони расмии ҷамоат (деҳа)-ҳо ва ҳукумати ноҳияҳо (ё раисони шаҳрҳо/шаҳрдориҳо дар мавриди шаҳрҳои калон ва хурд) ба хотири дар ҷояш муайян намудани зиёне, ки ба дороиҳои расидааст ва муҳокима кардани вазъи иҷтимоиву иқтисодӣ ҳамкорӣ мекунанд, дарбар мегирад. Пеш аз саршавии ин раванд, ба АТЛ дар шакли даҳонӣ ва хаттӣ оид ба ҳуқуқҳои онҳо маълумот ва дар давоми раванди муҳочиркунонӣ машварат дода мешавад. Ин супоридани нусхаи ҳуҷҷати вобаста ба тартиби баррасии шикоятҳо ва матритсаи риояи ҳуқуқҳоро дарбар мегирад.

7.4 Таҳияи НАМ

Пас аз барӯйхатгирии иҷтимоиву иқтисодӣ ва муайянсозии тарафҳои, ки таҳти таъсири лоиҳа қарор мегиранд, НАМ таҳия мегардад. Он аз ҷониби маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ мавҷуда) ва бо иштироки вазорату идораҳои дигар, Барқи Тоҷик, Раиси ҳукумати ноҳия ва намояндаи ҷамоат ҳамроҳанг мегардад.

НАМ бо машварати тарафҳои, ки зери таъсири лоиҳа мемонанд, омода мегардад. Хусусан машваратҳо дар мавзуи таърихи қатъи эътибор барои гирифтани ҷуброн, монеаҳо барои корҳои хоҷагидорӣ ва дастбӣ ба даромад, методҳои арзбӣ, пардохти ҷуброн, мусоидати эҳтимоли ва муҳлатҳо анҷом дода мешаванд. Унсурҳои асосии НАМ дар банди 4.12 СА БҶ инъикос ёфта, дар зер оварда мешаванд. Ҳар унсури НАМ дар АСМ шарҳ дода мешавад, лекин роҳнамоии батафсил барои омода кардани НАМ дар сомонии интернетии БҶ (www.worldbank.org) дар Раҳнамои БҶ оид ба муҳочиркунонӣ ва барқарорсозӣ инъикос гардидааст.

Таҳмин карда мешавад, ки ба аҳолии кӯчонидашуда дар доираи ин лоиҳа як андоза таъсир мерасад, ҳарчанд ки дар марҳилаи кунунӣ сатҳ, миқёс ва рақамҳои мутлақи ин таъсир

³ Дар ҳисоботи ширкати Шабакаҳои Барқии Ҳиндустон (моҳи майи соли 2013) гуфта мешавад, ки ба заминҳои кишоварзӣ дар марҳилаи сохтмон ва ҳангоми анҷоми корҳои таъмирии бузург таъсир расонида мешавад. Заминҳои кишоварзӣ зери пояҳои манораҳо талаф меёбанд ва тақрибан масоҳати 0,2-1,0 м² хоҷагиҳои ёрирасонро ташкил медиҳанд (долони Регар–Сангтӯда)

маълум нест. Муҳокимаи ин мавзӯ бо намояндагони расмии Вазорати энергетика ва саноат, Барқи Тоҷик ва Кумитаи заминсозӣ маълум кард, ки сатҳи умумии таъсир ба аҳолии кӯчонидашаванда андак хоҳад буд (яъне эҳтимол аст, ки аҳолии зарардидачисман кӯчонида **на**мешаванд ва камтар аз 10% дориҳои истеҳсолии онҳо талаф меёбад) ва камтар аз 200 кас дар доираи ҳар кадом аз чорабиниҳои лоиҳа зерин таъсир мемонанд. Дар натиҷа, варианти мухтасари НАМ (чи хеле ки дар СА БҶ 4.12 ифода ёфтааст) метавонад таҳия гардад. Инчунин барои ҳар кадом НАМ эҳтимол меравад, ки теъдоди ками аҳоли таҳти таъсири лоиҳа мемонанд, чунки НАМҳо барои зерлоиҳаҳои алоҳидае, ки хариди заминро тақозо мекунанд, таҳия мегарданд.

Дар НАМ як қатор қисмҳои қолабӣ (тавсифи лоиҳа, чаҳорҷӯби ҳуқуқӣ ва институтсионалӣ/сохторӣ, соҳибҳуқуқӣ ва қолаби риояи ҳуқуқҳо ва ғ.), ки аллакай дар АСМ инъикос ёфтаанд, инчунин қисмҳои, ки ба макони зерин таъсир алоқаманданд (хислатномаи иҷтимоиву иқтисодии АТЛ, бафехристдарории зиёнҳо, маблағи ҷуброн ва муҳоҷиркунонӣ ва бучет ва ғ.), ифода меёбанд. Ҳарчанд ки маълумот дар сатҳи хонаводагиро барои НАМ аҳамияти хос дорад, лекин бо сабаби хислати маҳрамона доштани он, маълумоте, ки ашхоси алоҳида ва хонаводагироро дар НАМ муайян месозад, шарт нест, ки ошкор гардад. Рӯйхати қолабии НАМ аз унсурҳои зерин иборат аст:

Тавсифи лоиҳа

Ҳадафҳои муҳоҷиркунонӣ

Чаҳорҷӯби ҳуқуқӣ ва сохторӣ.

Соҳибҳуқуқӣ ва қолаби риояи ҳуқуқҳо

Арзёбӣ ва ҷуброни зиёнҳо

Машварат ва иштирок

Тартиби баррасӣ шикоятҳо

Назорат ва арзёбӣ

Ўҳдадорҳои ташкилотӣ

Таъсири муҳоҷиркунонӣ вобаста ба макон ва ҷуброни он:

1. Бафехристдарории иҷтимоиву иқтисодии АТЛ
2. Бафехристдарории зиёнҳо
3. Арзиш ва бучет
4. Ҷадвали татбиқ

7.5 Интишор ва тасдиқи НАМ

Баъд аз омода соختани НАМ, корҳои зерин бояд анҷом дода шаванд:

Кормандони маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000, ки бо корҳои муҳоҷиркунонӣ ва ҷуброни он машғуланд, бояд НАМ-ро ба Роҳбари маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 барои баррасӣ пешниҳод намоянд ва роҳбар, дар навбати худ, ин санадро ба Вазири

энергетика ва саноат барои тасдиқ пешниҳод менамояд. Вазири энергетика ва саноат ваколати назорат ва мудирияти умумии лоиҳаи CASA 1000-ро хоҳад дошт. Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 риояи мутобиқат ба АСМ ва пайдарҳамӣ дар муносибат ба навҳои гуногуни фаъолиятро таъмин месозад. Зарфияти баррасӣ ва тасдиқи НАМ дар маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 таҳия мегардад ва он тавассути барномаҳои омӯзишӣ ва мусоидати техникӣ чихати таъмини риояи иҷрои самараноки ӯҳдадорҳои гуногун аз тарафи ҳама ҷонибҳои алоқаманд, анҷом дода мешавад.

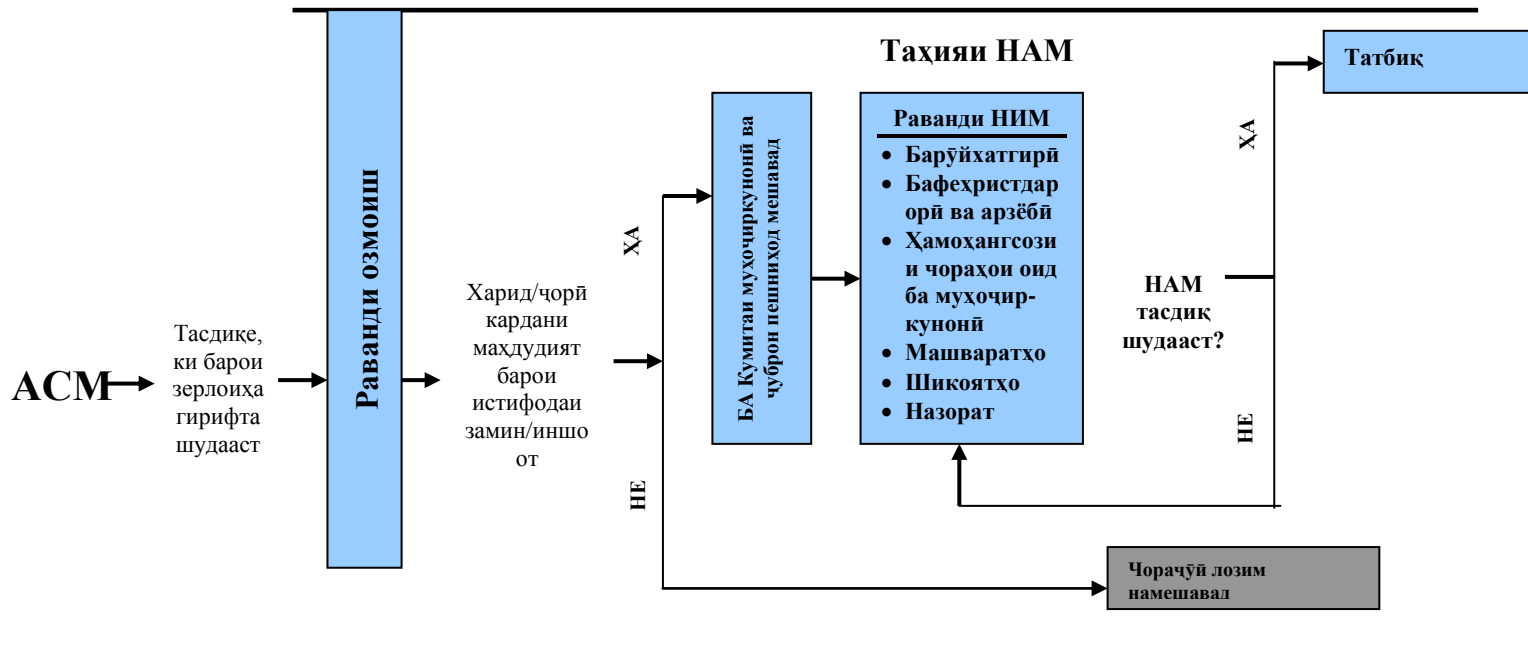
Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 НАМ-ро дар сомонаи интернетии худ ҷой мекунад, дар байни мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, созмонҳои ғайридавлатии алоқаманд ва ашхоси таҳти таъсири лоиҳа қароргирифта (хусусан он қисмҳое, ки масъалаҳои вобаста ба маконро дарбар мегиранд) дар ҷойи мувофиқ ва бо забони фаҳмо мунташир мекунад ва ба онҳо имконият медиҳад, то ки мулоҳизаҳои худро дар давоми ду ҳафта баён намоянд.

Пас аз ворид кардани пешниҳодҳое, ки дар натиҷаи интишори НАМ ба даст омадаанд ва тасдиқи санад аз ҷониби роҳбарияти маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000, он бояд ба БҶ ба манзури баррасӣ чихати мутобиқат ба СА БҶ 4.12 ва ҳар кадом дигар сиёсатҳо/тартибот ирсол гардад.

Пас аз тасдиқи он ки сифати НАМ ба талаботи БҶ мувофиқат мекунад, онро дар сомонаи интернетии “info-shop / дӯкони маълумоти”-и БҶ, бори дигар дар сомонаи маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 ҷой мекунанд ва аз сари нав байни ҳамаи ҷонибҳои алоқаманд мунташир месозанд.

Ба тартиби қолаби риояи ҳуқуқҳо, шартҳои соҳибҳуқуқӣ, ҳаҷми ҷубронпулӣ ва дигар ҳуқуқҳои вобаста ба қўмак, бе гирифтани розигии пешакии БҶ тағйирот ворид кардан имконнопазир аст. Ҳамаи НАМ-ҳое, ки дар асоси АСМ таҳия мегарданд, бояд розигии БҶ-ро қабл аз шуруи корҳои сохтмонӣ дошта бошанд.

Нақшаи 1. Нақшаи раванди НАМ.

7.6 Ҳисобҳои тахминии аҳоли ва дорой дар минтақаҳои, ки зеритаъсири лоиҳа қарор мегиранд

Ҳолатҳои канорагирӣ аз хариди муваққатӣ ва доимии заминро на ҳама вақт метавон анҷом дод, чунки заминҳои давлатие, ки барои сохтмони манораҳои хатҳои интиқоли барқ ва/ё зеристгоҳҳо метавонанд муносиб доништа шаванд, на ҳама вақт арзи вучуд доранд. Эҳтимоли зиёд вучуд дорад, ки хариди муваққатии китъаи замин барои сохтмони манораҳои хатҳои интиқоли барқ ё зеристгоҳҳо ба роҳ монда шавад. То ҳол он меъёре, ки барои ҳар гуна хариди муваққатӣ ё доимии замин лозим хоҳад буд, ё ки истифода ва дастрасӣ ба замин муваққатан ё доимӣ маҳдуд карда мешавад, муайян нашудааст. Он танҳо пас аз анҷоми корҳои вобаста ба тарҳи ҳар як зерлоиҳа пурра муайян карда хоҳад шуд. Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) ягон таҳриби иншоотҳои бузургро ҳангоми татбиқи Лоиҳа пешбинӣ накардааст, ҳарчанд ки таҳриби иншоотҳои андозаашон хурдтар (панчарадевор ва ғ.)-ро дар ин марҳила наметавон аз эҳтимол дур донист. Бо назардошти он ки таъсири лоиҳа ба аҳоли ва/ё моликият то ҳол муайян нашудааст, арзёбиҳои ҳангоми шуруи татбиқи лоиҳа анҷом дода мешаванд.

8. Методҳои арзёбии дорое, ки таҳти таъсири лоиҳа қарор гирифтааст

Дар ин қисм принципҳои раҳнамо барои муайян кардани арзиши моликият/доройҳои таҳти таъсир қароргирифта ифода ёфтаанд.

8.1 Шаклҳои пардохти чуброн

Чуброни истифодаи замин ва моликият/дорой, ки ифодаи молӣ ва пулӣ доранд ва он дар қолаби риояи ҳуқуқҳо муқаррар гардидааст, барои амволи зерин лозим мешавад:

- Замин;
- Биноҳои истиқоматӣ, иншоот ва қисмҳои ҷудонопазири амволи ғайриманкул;
- Зироатҳои қорам (ҳам зироатҳои истехсолӣ ва ҳам зироатҳои хӯрокворӣ) ва дарахтҳо; ва
- Биноҳои тичоратӣ (мағозаву тарабхонаҳо)

Илова бар ин, нафақапулии изтирорӣ, нигоҳдории молҳо, иваз кардани ҳадамоти маҳрумшуда ва дигар намуди кӯмак расонида мешавад, ки ин ҳама дар қолаби риояи ҳуқуқҳо матраҳ гаштааст. Аммо ин ҳама танҳо барои раҳнамои истифода мешавад ва муҳим аст, ки ҳангоми таҳияи батафсили НАМ арзишҳои ҷорӣ бозорӣ ва арзиши барқарорсозӣ ба хоҳири муайян намудани арзиши воқеии чуброн истифода бурда шаванд. Бар замми ин, ҳар қадом нафақапулии иловагӣ, ки зарур доништа мешавад, масалан нафақапулии изтирорӣ, метавонад ба оилаҳои осебпазир дода шавад. Ҳама маблағҳои нақдии пулӣ, ба манзури инъикоси дигаргуниҳои иқтисодӣ ва иқтисодии харидорӣ асъори хоричӣ аз замони омодагии АСМ, тасҳеҳ гардонида мешаванд. Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) маблағи чубронро, ки дар НАМ тавсия мешавад, ҳисоб менамояд ва пайгирӣ мекунад, то ки он воқеияти бозориро инъикос намуда, бо қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқат намояд ва ба талаботи СА БҚ 4.12 ҷавобгӯ бошад.

8.2 Омодагии бафехристарорӣ дорой

Ҳангоми таҳқиқот, ба ҳар як моликият, ки дар фехрист ҷой карда мешавад, рақамгузорӣ ва тавсифи он дода мешавад, инчунин бо истифода аз принцип ва тавсияҳои АСМ, баҳодихии он моликият сурат мегирад. Рӯйхати умумии моликият, ки таҳти таъсир қарор мегирад, инчунин арзиши муқарраршудаи он моликият, аз ҷумла ҳар гуна чораҳои чубронсупорӣ, дар дафтари

бақайдгирӣ сабт мегардад ва барои ҳамоҳангӣ ба АТЛ нишон дода мешавад. Ба дафтар имзо гузошта шуда, нусхаи он дар ҷояш ба шахси таҳти таъсири лоиҳа қарордошта супорида мешавад. Дар он ҳуҷҷат замони огоҳонидани шахси таҳти таъсири лоиҳа қарордошта нишон дода мешавад, инчунин қайд мегардад, ки бафехристарорӣ то он замоне, ки дуҷум нусхаи имзошудаи он аз ҷониби роҳбарияти лоиҳа ба тасвиб расида, ба шахси таҳти таъсири лоиҳа қарордошта баргардонидани нашоавад, эътибори расмӣ пайдо намекунад. Ҳамзамон нусхаи ҳуҷҷати тартиби баррасии шикоятҳо ба шахси таҳти таъсири лоиҳа қарордошта дода мешавад, чи хеле ки механизми баррасии шикоятҳо муқаррар намудааст.

8.3 Методҳои баҳодиҳӣ

8.3.1. Ҷуброни замин

Дар сурати хариди доимии замин, ки ҳаққи моликияти он собит шудааст, варианти аввал ин пешниҳоди дигар қитъаи замин бар ивази он мебошад. Дар сурате, ки дар масофаи муносиб қитъаи замини алтернативӣ, ба хотири кам кардани таъсири манфӣ ба дигар ҷанбаҳои ҳаёти иҷтимоиву иқтисодӣ, вучуд надошта бошад, ҷубронпулӣ бояд дар шакли арзиши пурраи барқарорсозӣ таъмин карда шавад. Ин маблағ бар асоси арзиши афзалиятдоштаи бозории маҳаллӣ ҷиҳати харидории қитъаи замини дорои маҳсулнокии ҳамсон дар ҳамон минтақа, ҳисоб карда мешавад. Бар замми он, маблағи ҷуброн бояд хароҷоти вобаста ба хариди замин, яъне андоз, пардохтҳои бақайдгириро низ ба эътибор гирад.

Илова бар ин, АТЛ ҷуброни ҳар гуна беҳкориҳои ҷудонашавандае, ки дар он замин анҷом дода шудааст (масалан иншооти обёрикунонӣ), меситонанд. Ин беҳкориҳо бар асоси арзиши афзалиятдоштаи бозории маҳаллӣ барои ҳаққи меҳнат, таҷҳизот ва мавод ҷиҳати анҷом додани чунин беҳкориҳо ҳисоб карда мешавад.

Дар ҳолате, ки танҳо қитъаи хурде аз он замин, ки ба АТЛ тааллуқ дорад, дар доираи лоиҳа истифода мешавад (ин ҳолат дар мулоқот бо намояндагони расмии ҳукумати дар Душанбе мавриди муҳокима қарор гирифта буд ва эҳтимол меравад, ки ин ҳолат дар бештари мавридҳо бо соҳибмулкони замин сурат мегирад), аммо қисми боқимондаи замин корношоём мешавад, ҷуброн барои тамоми замини таҳти таъсир қароргирифта (яъне замин, ки ҳангоми татбиқи лоиҳа истифода мешавад бар замми замини корношоём) ҳисоб карда мешавад.

Дар сурати истифодаи муваққатии замин, барои зироате, ки ҳамон вақт дар он замин парвариш карда мешавад, арзиши пурраи бозорӣ, ё аз рӯи нархгузориҳои давлатӣ, кадомаш ки баландтар бошад, ҷубронпулӣ супорида мешавад. Ин ҷубронпулӣ ба зироаткори воқеӣ, на ба соҳибмулкони замин, дар сурате, ки зироаткор соҳиби замин набошад (масалан иҷоракор ё чоряккор бошад) дода мешавад. Ба ҳамин тариқ, дар қарордоди иҷораи замин ҷиҳати чоряккорӣ ислоҳот ворид карда намешавад. Ба ғайр аз пардохти арзиши зироат, лоиҳа барқарор намудани заминро ба ҳолати аввалааш то он ҳадди аслие, ки барои истифодаи қаблӣ мувофиқ бошад, таъмин менамояд.

8.3.2 Ҳисоби тарофаи ҷуброн барои зироатҳо ва дарахтҳои мевадиханда

Нархи ҷорӣ зироатҳо бо назардошти нархгузориҳои, ки ҳукумат тавсия додааст ва нархи баландтарини бозорӣ, ҳар кадомаш ки баландтар бошад, ҳисоб карда мешавад. Дар ҳолатҳои иҷораи замин, арзиши ҳисобшудаи зироат барои 2 мавсим ё 1 сол, ҳар кадомаш, ки баландтар бошад, ҷуброн карда мешавад. Дар ҳолатҳои, ки муомила бо соҳибмулкони сурат мегирад, ба ӯ ба ғайр аз қитъаи замини алтернативӣ ё маблағи ҷуброн, арзиши ҳисобшудаи зироат барои 2 мавсим ё 1 сол, ҳар кадомаш, ки баландтар бошад, ҷуброн карда мешавад. Зироати истифодашаванда гуфта, он зироатҳоеро дар назар мегиранд, ки дар ҳоли ҳозир парвариш карда мешаванд ё вақтҳои охир киштукор карда мешуданд. Ба ғайр аз ин, ба АТЛ пешниҳод карда мешавад, ки ҳосилро қабл аз мусодираи замин ғундоранд. Барои таъмини имконпазирии ин ҳолат ва кафолати гирифтани

арзиши ҳосил ба нархи муносиби бозорӣ, машваратҳои ҳамачонибаи муқаддамотӣ анҷом додан лозим аст, то ки ҷамъовариҳои ҳосил пешакӣ ба таври муносиб ба нақша гирифта шавад.

Арзиши меҳнате, ки барои оморасозии кишоварзии замин анҷом дода мешавад, ба ҳисоби сатҳи миёнаи ҳаққи чунин хизмат дар он маҳал барои фосилаи замони ҳамсон ҷуброн карда мешавад. Маблағи ҷуброн бояд бо нархгузориҳои ҷорӣ дар вақти супоридани он мувофиқат намояд.

Барои дарахтҳои мевадиханда ба соҳиби онҳо бар асоси нархи ивази ниҳоли ҳамон навъи дарахт, инчунин арзиши солони меваҳое, ки он ниҳол медиҳад, зарби шумораи солҳое, ки барои мевадехи комил шудани он ниҳол лозим мешавад, бо истифода аз арзиши баландтарини бозорӣ, ё аз рӯи нархгузориҳои давлатӣ, кадомаш ки баландтар бошад, ҷубронпулӣ супорида мешавад.

8.3.3. Ҷуброн барои иншоот

Варианти муносиб ин таъмини иншооти алтернативӣ (ҳочатхонаҳо, иншоотҳо барои нигоҳдорӣ, панҷарадеворҳо ва ғ.) бо сифати ҳадди ақалл баробар ё беҳтар аз он мебошад, дар ҳар кучое, ки ин имконпазир бошад. Варианти дуюм ин пешниҳоди ҷуброни молиявии арзиши барқарорсозии он мебошад.

Арзиши барқарорсозӣ бар омилҳои зерин асос меёбад:

- Андозагирии иншоот ва муайянкунии маводи истифодашуда;
- Арзиши барқарорсозии миёнаи иншоотҳои гуногуни хоҷагидорӣ;
- Иншоотҳо бар асоси ҷамъовариҳои маълумот оид ба шумора ва навъҳои масолаҳои барои сохтмони иншоотҳои гуногун истифодашаванда (яъне симчӯб, хишт, болор, бандҳои кох, тунукаи чиндор, дар ва ғ.).
- Нархи ин маводи сохтмонӣ, ки дар бозорҳои гуногуни маҳаллӣ муқаррар гаштааст;
- Хароҷоти интиқоли ин мавод ба макони замини истифодашаванда / ивазшаванда ё ки майдони сохтмон;
- Ҳисоби хароҷоти сохтмони биноҳои нав, бо назардошти меҳнати сарфшаванда;
- Ҷуброн барои он иншоотҳое, ки (i) бинобар ба дигар ҷой гузаштан ё кӯчидани шахси алоҳида ё хонаводагӣ тарк карда шудааст; ё (ii) дар натиҷаи татбиқи зерлоиҳа зарар дидаанд.

8.3.4. Ҷуброни моликияти ҷамъиятӣ

Барои моликияти ҷамъиятӣ, ки дар натиҷаи таҳқиқоти иҷтимоиву иқтисодӣ муайян карда мешавад, ҷуброни он таъмин карда мешавад. Дар ҳама ҳолат ҷуброн дар шакли амвол таъмин карда мешавад ва иншоотҳои истехсолии нав ҳатто дар сурати вучуд доштани чунин объектҳо дар макони нав таъмин карда мешаванд.

8.3.5. Ҷуброни ҷойҳои муқаддас

Ин сиёсат истифодаи замин, ки ҳамчун моликияти дорои арзиши фарҳангӣ эътироф шудааст, мутобиқи СА БҶ 4.11 иҷозат намедиҳад. Ҷойҳои муқаддас ва ҷойҳои ёдгории қатли ом маконҳои зеринро дарбар мегиранд, аммо бо ин маконҳо маҳдуд карда намешаванд: музейҳо, меҳробҳо, марказҳои унвондихӣ, ҷойҳои маросимгузаронӣ, макбараву қабристонҳо. Ба ин номгӯи чунин ҷойҳо/объектҳое, ки мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз ҷумла ҳуқуқи урфӣ), анъанаҳо, урфу одат ва фарҳанг муқаддас ҳисобида мешаванд, дохил мешаванд. Ба манзури қанорагирӣ аз ҳар гуна низои эҳтимоли байни ашхоси алоҳида ва / ё ҷамъиятҳо, дар доираи лоиҳаи мазкур истифодаи ҷойҳои муқаддас барои иҷрои фаъолияти лоиҳавӣ иҷозат дода намешавад. Бандҳои алоҳида инчунин дар қарордодҳо оид ба қорҳои сохтмонӣ ворид карда мешаванд.

8.3.6. Чуброн барои маҳрум шудан аз фаъолияти соҳибкорӣ

Чи хеле ки қаблан гуфта шуда буд, ҳамаи иншоотҳо ба макони мутобиқ кӯчонида мешаванд. Илова бар ин, барои маҳрум шудан аз даромад ва истехсолот ҳангоми давраи гузариш (фосилаи байни маҳрум шудан аз фаъолияти соҳибкорӣ ва барқарорсозии он) чубронпулӣ дода мешавад. Чубронпулӣ бар асоси даромади ҳаррӯза ё моҳонаи тарафҳои тахти таъсири лоиҳа қароргирифта ҳисоб карда мешавад.

9. Нақшаи татбиқ, ҳамоҳангсозии корҳои муҳочиркунонӣ ва сохтмонӣ

9.1 Бознигарӣ

Қабл аз он ки корҳои хос дар зерлоиҳа дар китъаи замини мушаххас шуруъ мешаванд, АТЛ бояд чуброни худро мутобиқи он НАМ, ки мунташир ва тасдиқ шуда, ба АСМ асос ёфтааст, ситонанд. Барои чорабиниҳои, ки ба мусодираи замин ва талафшавии он, манъ ё маҳдуд кардани дастрасӣ ба замин вобастаанд, минбаъд зарур аст, то ки он чорабиниҳо пешниҳоди чуброн ва дигар мусоидате, ки барои муҳочиркунонӣ то тағйир додани макон лозим мешавад, дарбар дошта бошанд. Мусодираи замин ё дигар воликият, ки бо он робита дорад, метавонад танҳо пас аз супоридани чуброн ва дар ҳар мавриде, ки лозим бошад, макони муҳочиркунонӣ ва кӯмакпулӣ барои кӯчидан ба муҳочирони иҷборӣ таъмин карда шавад.

Чораҳои вобаста ба мутобиқат ба АСМ дар ин НАМ-ҳое, ки барои ҳар як чорабини вобаста ба муҳочиркунонӣ ва чуброн омода карда мешаванд, ворид карда хоҳанд шуд. Ҷадвали татбиқи чорабиниҳо бояд аз ҷониби Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда), Раис/намояндаи ҷамоат (деҳа) ва АТЛ тасдиқ карда шавад. Дар он санаи муқарраргардида барои ибтидо ва анҷоми корҳои сохтмонӣ, ҷадвали супоридани корҳои сохтмони анҷомшуда ба АТЛ ва санаи интиқоли ҳаққи соҳибмулкӣ замин/иншоот/ҳадамот, ки ба АТЛ тааллуқ доранд, инъикос мегардад. Ин санаҳо бояд пас аз санаи тахвили корҳои анҷомшудаи сохтмонӣ ба АТЛ ва пардохти ҳама намуди чуброн ба нақша гирифта шавад. Масъалаи робитаи байни ин чорабиниҳо ва татбиқи умумии зерлоиҳа низ бояд мавриди ҳамоҳангии байни ҷонибҳо қарор гирад. Раванди озмоиш бояд пешбинӣ намояд, то ки НАМ-ҳо чораҳои қобили қабуле, ки мутобиқи ин сиёсат чорабиниҳои вобаста ба муҳочиркунониро бо корҳои сохтмонӣ мепайванданд, дарбар мегиранд.

Механизми банақшагирии ин чораҳо метавонад ба эътибор гирад, ки ягон шахс ё хонаводагӣ, ки тахти таъсири лоиҳа қарор мегирад, набояд ба хотири иҷрои корҳои сохтмони лоиҳа, то гирифтани чубронпулӣ ва омода шудани макони муҳочиркунонӣ бо объектҳои истехсолии дахлдор барои шахс ё хоҷагии тахти таъсири лоиҳа қароргирифта, тағйири макон (ба шакли иқтисодӣ ё ҷисмонӣ) намояд. Ҳар вақте ки НАМ аз ҷониби мақомоти салоҳиятдор тасдиқ гардид, НАМ ба Бонки ҷаҳонӣ ба манзури баррасӣ ва тасдиқ ирсол бояд гардад.

Чубронпулӣ ба ҳар АТЛ-и алоҳида пас аз гирифтани розигии хаттӣ, аз ҷумла ҳам шавҳар за ҳам зан, пардохт карда мешавад.

10. Механизмҳои баррасӣ ва қонеъгардонии шикоятҳо

10.1 Раванди умумӣ

Дар марҳилаи ибтидоии раванди арзёбӣ, ба шахсоне, ки тахти таъсири лоиҳа қарор гирифтаанд, нусхаи варақаи тартиботи баррасии шикоятҳо барои пайдо кардани маълумот дар бораи тартиби баррасии шикоятҳои онҳо, супорида мешавад. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиботи батафсилӣ баррасии шикоятҳоро дорост. Механизмҳои ҷорӣ аз бандҳои зерин иборатанд:

- a) Шаклҳои баёни шикоят, ки дар қонунгузори ҷумҳури пешбинӣ шудаанд, ҷунинанд: шифоҳӣ (ба тариқи телефон), хаттӣ, хаттии муташаккилона, бо истифода аз воситаҳои ахбори омма, тавассути почтаи электронӣ ва интернет.
- b) Барои баёни шикоятҳо (-е, ки бо талаби ҷуброн вобастаанд), соҳиби қитъаи замин/муқими деҳот аввалан ба Раиси маҳалла/ҷамоат муроҷиат мекунад ва он тартибе, ки бо қонунгузори муқаррар гардида, дар кодекси замин зикр ёфтааст, риоя менамояд. Агар талаби муроҷиаткунанда қонеъ гардонида нашавад, ӯ расман ба Кумитаи муҳочиркунонӣ муроҷиат менамояд. Даъво/шикоят дар дафтари бақайдгирӣ ба қайд гирифта мешавад. Ҷавоби расмӣ/хаттии ба муроҷиаткунанда дар давоми 4 ҳафта бояд ирсол гардад.
- c) Дар ҳолати таъхири ҷавоби расмӣ, метавонад 15 рӯзи иловагӣ таъйин гардад.
- d) Агар ҷавоби расмие, ки ирсол мегардад, муроҷиаткунандаро қонеъ нагардонад, ӯ метавонад ба суд муроҷиат намояд.

Дар доираи лоиҳаи CASA 1000 барои баррасии шикоятҳо ва ҷуброни зарар қадамҳои зерин бояд анҷом дода шаванд. Ин тартиб ҳамчун қадами аввал бояд риоя шавад, чунки дар ин ҳолат баррасии мавзӯ зуд сурат мегирад:

- a) Қадами аввал дар раванди муроҷиати шикоятӣ ин гирифтани тамос бо намояндаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 тавассути телефон, фиристодани паёмак (СМС) ё нома (бо ишораи рақами телефони мобилӣ) мебошад. Намояндаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 шикоятро бояд дар дафтари шикоятҳо ба қайд гирад. Ҳама намуди шикоятҳо, хоҳ расмӣ бошанд, хоҳ ғайрирасмӣ, бояд дар ҳузури шахси зарардида ба қайд гирифта шаванд ва бо имзо / изи ангушти калони ӯ тасдиқ гарданд. Намояндаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 масъалаи мазкурро бояд дар чаласаҳои навбатӣ бардорад ва ҳамаи шикоятҳо мавриди муҳокима қарор гиранд.
- b) Намояндаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 боасос будани ҳамаи шикоятҳоро бояд муайян намояд. Агар шикоят асоснок бошад, ба муроҷиаткунанда хабари мазкур расонида мешавад ва ба ӯ қўмаки лозима анҷом дода мешавад. Ҷавоб ба муроҷиаткунанда дар давоми 14 рӯз дода мешавад, дар ин муддат бо зарардида вохӯрӣ ва муҳокимаҳо дар бораи ҳислат ва табиати шикоят ӯ анҷом дода мешаванд. Агар шикоят ба арзёбии дорой робита дошта бошад, арзёбии дуҷум ё ҳатто сеҷум гузаронида мешавад, то он даме, ки он арзёбӣ қобили қабули ҳарду ҷониб бошад. Агар ҷонибҳо баъд аз арзёбии сеҷум ба мувофиқа нарасиданд, қор ба сатҳи дигар мегузарад. Ин дафъа арзёбӣ метавонад аз ҷониби баҳодихандагони мустақил, яъне на он шахсоне, ки арзёбиҳои қаблиро анҷом дода буданд, сурат гирад. Намояндаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 дар ҳама марҳилаҳо ба муроҷиаткунанда дар мавриди ҳалли масъалаи вобаста ба шикояти ӯ мусоидати лозима анҷом медиҳад ва баррасии шикоятро ба тариқи муносибтарини он таъмин менамояд.
- c) Агар дар ин марҳила АТЛ ҷавоби қонеъкунандаро дар давоми 5 рӯз нагирифт, пас масъала ба сатҳи дигар, яъне ба Роҳбари Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 таҳвил дода мешавад. Дар дафтари бақайдгирии шикоятҳо ҳал шудани масъала ё ба сатҳи болотар барои баррасӣ пешниҳод гаштани он бояд инъикос гардад ва аз ҷониби мақоми салоҳиятдор имзо карда шавад.
- d) Дар ин марҳила шикоят ба Кумитаи баррасӣ ва қонеъ гардонидани шикоятҳо (ки бо қарори Ҳукумат ташкил ёфта, Ҳукумат ба он номи муносиб медиҳад) таҳвил дода мешавад. Дар ин Кумита ҳадди ақалл 5 аъзо шомил хоҳанд буд ва 2 нафари онҳо аз Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) намояндагӣ хоҳанд кард. 3 аъзои боқимонда бояд мустақил бошанд ва аз сохторҳои татбиқкунандаи лоиҳа ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон намояндагӣ кунанд. Онҳо бояд намояндагони (i) созмони ғайридавлатӣ / ҷамъиятии шинохтае, ки дар Тоҷикистон фаъолият менамояд; (ii) шахси варзидаи сатҳи муносиб (масалан ҳуқуқшинос/вакили муҳофизат ё профессор) агар ин имконпазир бошад, (iii) намояндаи

Ҷамоат бошанд. Ба ин коршиносон музди ҳаққи иштирок дар ҷаласаҳои вобаста ба баррасии шикоятҳо пардохт карда мешавад ва онҳо дар ягон сохтори марбут ба лоиҳа ба кор гирифта намешаванд. Қарорхое, ки Кумита қабул мекунад, бо мувофиқаи ҳамаи ҷонибҳо сурат мегирад ва бояд дар шакли санад ба расмият дароварда шуда, ба шахси муроҷиаткунанда аз натиҷаи он хабар дода шавад.

- е) Агар муроҷиаткунанда бо қарори Кумитаи баррасӣ ва қонёъ гардонидани шикоятҳо мувофиқ набошад, мавзӯ метавонад аз ҷониби АТЛ ба суд таҳвил дода шавад.

10.2 Дафтари бақайдгирии шикоятҳо

Намояндаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) кафолат бояд диҳад, ки ҳар муроҷиати шикоятӣ соҳиби рақами инфиродии бақайдгирӣ буда, тамоми корҳои вобаста ба он пайгирӣ карда мешаванд ва амалҳои сабтшуда иҷро мегарданд. Дафтари бақайдгирӣ маълумоти зеринро бояд дарбар гирад:

- Номи АТЛ, макони ҷойгиршавӣ/истикомати ӯ ва шарҳи шикоят;
- Таърихи муроҷиати шикоятӣ;
- Таърихи ворид кардани дафтари бақайдгирии шикоятҳо ба феҳристи маълумоти лоиҳа;
- Маълумот дар бораи роҳҳои ҳалли пешниҳодшуда, номи сохтори иҷроқунанда;
- Таърихи пешниҳоди роҳҳои ҳалли мавзӯ ба муроҷиаткунанда (агар лозим бошад);
- Маълумот дар бораи ҷаласаҳои Кумитаи баррасӣ ва қонёъ гардонидани шикоятҳо (агар лозим бошад);
- Таърихи ҳалли масъала; ва
- Таърихи ирсоли ҷавоб ба муроҷиаткунанда.

10.3 Назорати шикоятҳо

Намояндаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) масъули иҷрои корҳои зерин хоҳад буд:

- Пешниҳоди ҳисоботҳои ҳафтаина бо ишораи миқдор ва ҳолати шикоятҳо (ин ҳисобот метавонад, масалан, ба Кумитаи муҳочиркунонӣ фиристода шавад, чи тавре, ки ин таҷриба айни замон дар татбиқи лоиҳаҳои энергетикӣ истифода мешавад);
- Баррасии масъалахое, ки ҳалли худро наёфтаанд; ва
- Пешниҳоди ҳисоботҳои моҳона, ки таҳлили навҳои шикоят, сатҳи иҷроиши шикоятҳо ва чорахое, ки барои кам кардани шикоятҳо андешида мешаванд, дарбар мегирад.

11. Бюджет барои татбиқи АСМ

Дар марҳилаи кунунӣ имкони ҳисоб кардани теъдоди мушаххаси шахсоне, ки метавонанд таҳти таъсири лоиҳа қарор гиранд, вучуд надорад, чунки тарҳрезии техникӣ ва маълумоти лоиҳа то ҳол анҷом наёфтааст. Бинобар ин, имкони муайян кардани бучети тахминӣ барои хароҷоти пурраи раванди муҳочиркунонӣ, ки бо татбиқи ин лоиҳа робита дорад, имконнопазир аст. Лекин баъд аз муайян шудани масири гузариши лоиҳа ва анҷоми таҳқиқи хоси иҷтимоиву иҷтисодии он макон маълумот дар бораи зиён/таъсири мушаххас, даромади шахсон ва хонаводагӣҳо ва теъдоди ашхоси таҳти таъсири лоиҳа қароргирифта, инчунин дигар маълумоти демографӣ дастрас мегардад ва бучети муфассал ва дақиқ барои ҳар як НАМ тартиб дода мешавад. Барои ҳар НАМ бучети муфассал аз рӯи намунаи зерин тартиб дода мешавад, то ки омода кардани бучети муфассал ва дақиқ барои муҳочиркунонӣ ва ҷуброн осон гардад. Дар доираи Лоиҳа бучети муҳочиркунонӣ тартиб дода мешавад ва маблағгузори он тавассути қоида ва низомномаҳои идоракунии маъмурӣ ва молиявӣ, ҳамчун ҳар як фаъолияти дигаре, ки дар доираи лоиҳа маблағгузори он анҷом дода мешавад, сурат мегирад. Тамоми масъулияти вобаста ба татбиқи

АСМ, аз ҷумла пардохти ҷуброн, анҷоми дигар намуди мусоидат, татбиқи механизми баррасии шикоятҳо, барномаҳои омӯзишӣ барои мутахассисон, назорат ва арзёбии фаъолият ба зиммаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) тавассути бучети муҳочиркунонӣ дар доираи маблағҳое, ки барои лоиҳа пешбинӣ шудаанд, воғузур карда мешавад. Ҳамаи ин фаъолият бо саҳми Ҳукумат ба Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) анҷом дода мешавад.

12. Механизми машваратҳо ва иштироки шахсони ҷойивазкарда дар раванди банақшагирӣ, татбиқ ва назорат

Дар ҳар марҳилаи лоиҳа бо АТЛ ба тариқи зайл машваратҳо гузаронида мешаванд:

1. Баъд аз он ки қитъаи замини онҳо муайян гашт, намояндаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) ба назди АТЛ ва ҳар ҷое, ки лозим бошад, ба назди ҷамъиятҳои таҳти таъсири лоиҳа қароргирифта меравад, ба онҳо маълумот дар бораи корҳои вобаста ба лоиҳаро пешниҳод менамояд, маълумоти вобаста ба арзёбии аз ҷумла замин ва воситаҳои зиндагии онҳо муҳокима ва ҷамъоварӣ мекунад. Намояндаи мазкур онҳоро дар бораи ҳуқуқҳои онҳо дар доираи лоиҳа бохабар мекунад, инчунин дар бораи риояи ҳаққи ҷуброн ва механизми баррасии шикоятҳо маълумот манзур менамояд. Ин кор дар ҳузури намояндагони Ҷамоат ва Ҳукумати ноҳия сурат мегирад.
2. Пас аз анҷоми корҳои бафехристардорӣ ва арзёбии моликият/доройҳо, намояндаи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) ин маълумотро ба АТЛ пешниҳод менамояд ва дақиқ будани бафехристардорӣ ва қобили қабул будани арзёбиро бо онҳо муҳокима менамояд. Ба ғайр аз ин, масъалаи пешниҳоди кӯмак барои муҳочиркунонӣ ва/ё тартиботи ин равандро бо онҳо муҳокима менамояд, то ки барномарезии тартиби қобили қабули ҳарду тараф бошад.
3. Пас аз таҳияи НАМ, ба АТЛ маълумоти вобаста ба қисмҳои ба онҳо дахлдор мутобиқи тартиби интишор, ки қаблан баён шуда буд, пешниҳод мешавад.
4. Пеш аз татбиқи зерлоиҳа, маблағи нақдӣ ё амвол (замин)-е, ки ҳамчун ҷуброн пешниҳод мешавад, бо ҳар яке аз АТЛ барои баррасӣ ва мақбул доништан, қабл аз таҳвили моликият/дорой муҳокима мегардад. АТЛ ҳаққи талаби иштироки ҷониби сеюмро дар ин марҳилаи тақдирсоз ва дигар марҳилаҳое, ки ба таҳвили ниҳой бурда мерасонад, доранд. Ҳар лаҳза АТЛ метавонад шикоят барад ва дар ин кор аз раванди баррасии шикоятҳо, ки қаблан тавсиф дода шуда буд, истифода намояд.

13. Механизмҳои назорат ва арзёбӣ

13.1 Механизмҳои назорат ва ҳошияҳои он:

Механизми назорат ба нақшаи умумии назорати лоиҳа, ки аз ҷониби Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) мавриди иҷро қарор мегирад, мутобиқат хоҳад кард. Ҳамаи НАМ-ҳо ҳадафҳои асосии иҷтимоиву иқтисодиро барои арзёбии муваффақ будани онҳо муайян менамоянд ва ин ҳадафҳо аз ҷумла чунинанд: (i) барқарор намудани стандартҳои зиндагии шахс, хонаводагӣ ва ҷамоатҳое, ки таҳти таъсири лоиҳа қарор гирифтаанд, ба он сатҳе, ки қабл аз шуруи лоиҳа вучуд дошт ва ё ҳатто беҳтар намудани онҳо; (ii) дастгирии ҷамоатҳои маҳаллӣ нисбат ба лоиҳа (iii) адами вучуд ё кам кардани низоъҳо. Барои арзёбии он ки оё лоиҳа ба ҳадафҳои гузошташуда расидааст, НАМ-ҳо параметрҳои назоратшаванда ва марҳилаҳои назоратро муайян намуда, захираҳои, ки барои анҷом додани фаъолияти назоратӣ лозиманд, таъмин мекунад. Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и

CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) система/низоми маъмурии ҳисоботро ҷорӣ мекунад, ки он корҳои зеринро анҷом хоҳад дод: -

- Пешниҳоди маълумоти саривақтӣ дар бораи ҳамаи он муҳочирате, ки дар натиҷаи фаъолият дар доираи лоиҳа сар мезананд;
- Муайян кардани шикоятҳои, ки роҳи ҳалли худро наёфтаанд ва баррасии Кумитаи шикоятҳо ва ё дигар мақомоти болоиро тақозо мекунанд;
- Қайд кардани иҷрои саривақтии ӯҳдадорихои лоиҳа вобаста ба муҳочиркунонӣ нисбат ба ҳамаи талафҳои доимӣ ва муваққатӣ;
- Арзёбии он ки оё ҳамаи АТЛ ҷуброни худро мутобиқи талаботҳои ин АСМ ситонидаанд ва оё стандартҳои зиндагии ҳозираи АТЛ дар муқоиса бо стандартҳои зиндагии онҳо қабл аз кӯчонидани ҷисмонӣ ва иқтисодии онҳо баландтар шуд;
- Чамъоварии маълумот дар бораи таъсири лоиҳа (тағйир ёфтани даромад, воситаҳои зиндагӣ, фаъолияти иҷтимоӣ) ба шахсон ва / ё ҷамоатҳои, ки таҳти таъсири лоиҳа қарор гирифтаанд. Ин маълумот иттилооти аз хонаводагӣҳои осебпазир бадастомадаро, чи тавре ки қаблан муайян шуда буд, дарбар мегирад ва вобаста ба нишонаҳои ҷинсӣ (гендерӣ) тасниф карда мешавад;
- Боҳабар кардани роҳбарияти лоиҳа оид ба зарурати хариди замин дар доираи фаъолият, ки лоиҳа ба нақша гирифтааст;
- Ба қайд гирифтани ҳар гуна низоъ ва ҳалли мусолимадомези он.

Вазифаи асосӣ аз он иборат хоҳад буд, то ки арзёбии ниҳой ба хотири муайян кардани он ки:

- Магар ба шахсони таҳти таъсири лоиҳа қароргирифта ҷубронпулӣ қабл аз татбиқи ҳар қадом фаъолияти лоиҳа, ки сабабгори муҳочиркунонӣ гаштааст, пардохт гардидааст;
- Магар таъсири лоиҳа ба он шахсон сабаб шуд, ки шароити зиндагии онҳо беҳтар / дар ҳамон сатҳи пештара / ё ки воқеан бадтар аз онҳо, ки онҳо қаблан доштанд, шудааст;
- Таъсири мушаххас ба хонаводагӣҳои осебпазир;
- Лоиҳа то он вақте ки ҳамаи вазифаҳои НАМ-ҳо вобаста ба макон иҷро нагарданд, анҷомёфта маҳсуб намеёбад, чуноне ки дар санади назорати мунтазам ва пешниҳоди ҳисоботи анҷомдиҳии НАМ, ки ба талаботи Боник Ҷаҳонӣ мутобиқат менамояд, зикр шудааст.

13.2 Нишондиҳандаҳо

Нишондиҳандаҳо дар доираи ҳар як НАМ муқаррар мегарданд. Маълумот аз ҷамоатҳои чамъоварӣ карда мешавад, ё дар ҳолати зарурӣ, дар натиҷаи таҳқиқот. Маълумот бо назардошти ин нишондиҳандаҳо бояд дар фосилаҳои муайяни вақт (яъне сари ҳар семоҳа ё нимсола, вобаста ба шароит) чамъоварӣ ва муддати давомдор муқоиса карда шавад. Маълумоти барӯйхатгирии аҳоли, ки дар марҳилаи қабл аз лоиҳавӣ чамъоварӣ шудааст, бештари маълумоти лозима ё ҳатто ҳамашро барои муайян кардани маълумоти ибтидоӣ ҷиҳати пайгирии иҷроиш таъмин менамояд.

13.3. Назорати татбиқи НАМ

Кормандони Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани вақолатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда), ки масъули АСМ, муҳочиркунонӣ ва ҳалли масъалаҳои ҷубронпулӣ мебошанд, ҳар семоҳа чамъоварии маълумоти асосӣ дар бораи

ҷойивазкунонии ҷисмонӣ ва иқтисодие, ки бар асари татбиқи лоиҳа сар мезанад, ба танзим медароранд.

Онҳо маълумоти зерини оморино чамъоварӣ мекунанд:

- a) Миқдори намудҳои фаъолияте, ки таҳияи НАМ-ро тақозо мекунанд;
- b) Шумораи хонаводагӣҳо ва шахсони воқеие, ки дар натиҷаи ҳар яке аз фаъолият ҷисман ё ки иқтисодан қойи худро иваз кардаанд;
- c) Муддати вақт аз ба охир расидани тарҳрезӣ то ба пардохти ҷуброн ба АТЛ;
- d) Муҳлати пардохти ҷуброн мутаносибан ба шуруи корҳои физикӣ;
- e) Маблағи ҷубронпулие, ки ба ҳар хонаводагӣ супорида мешавад (агар бо пули нақд) ё табиати он (ифодаи молӣ);
- f) Теъдоди оилаҳои осебпазире, ки ҷубронпули (бо пули нақд/ифодаи молӣ) гирифтаанд ва кӯмаки иловагӣ ба онҳо анҷом дода шудааст;
- g) Теъдоди мардуме, ки дар ҳар як зерлоиҳа шикоят арз мекунанд;
- h) Миқдори шикоятҳои, ки қонун карда нашудаанд.

Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) ин маълумоти оморино баррасӣ мекунад, то ки муайян кунад, ки тартиботи банақшагирии муҳочиркунонӣ, чи хеле ки дар АСМ муқаррар шудааст, риоя мешавад. Бо мақсади таъмини бетарафӣ, бояд қорманди назораткунонда ва тартибдиҳандаи ин ҳисобот яксон набоянд. Агар дар маълумот ягон тафовут ва номутобиқӣ зоҳир шавад, ин хабар ба Роҳбари Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) расонида мешавад. Ҳуҷҷатгузориҳои молиявиро бояд Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани масъулиятҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) анҷом диҳад, то ки хароҷоти ниҳони вобаста ба муҳочиркунонӣ ва ҷубронпулӣ нисбат ба ҳар сари аҳоли ва хонаводагӣ ҳисоб карда шавад. Маълумоти оморино инчунин ба машваратчиҳои мустақиле, ки бо ӯ ҳарсола қарордод имзо карда мешавад, пешниҳод мегардад.

Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) пойгоҳи иттилоотӣ (database)-ро нисбат ба ҳар шахсе, ки таҳти таъсири талаботҳои истифодаи замини лоиҳа қарор гирифтааст, аз ҷумла тағйири макон, муҳочиркунонӣ ё ҷубронпулӣ, таъсир ба замин ё зиён ба он тартиб медиҳад ва нусхаи онро ба маъмурияти Ҷамоат (деҳот) пешниҳод мекунад. Ҳар дафъае, ки замин дар доираи лоиҳа истифода бурда мешавад, пойгоҳи иттилоотӣ таҷдиди назар карда мешавад, то ки муайян карда шавад, ки ба шахси алоҳида ё хонаводагӣ то ба он сатҳе таъсир расонида шудааст, ки қобилияти ҳаётии иқтисодӣ гум шуда бошад ва ҳаққи гирифтани ҷуброн ё алтернативаи он пайдо шуда бошад. Ҳисоботҳои мунтазам оид ба пойгоҳи иттилоотӣ ба маъмурияти Ҷамоат (деҳот), ва Бонки ҷаҳонӣ фиристода мешаванд. Ин як қисми ҳуҷҷатҳои расмӣи лоиҳа пазируфта мешавад.

Таъсири татбиқи чораҳои вобаста ба муҳочиркунонӣ тавассути дубора тартиб додани маълумотномаи иҷтимоиву иқтисодӣ (барӯйхатгирии маълумот) пас аз шаш моҳи татбиқи ҳамаи зерлоиҳаҳо муайян карда мешавад. Ин амал муайян хоҳад кард, ки оё неқӯаҳволии АТЛ чун пештара, қабл аз татбиқи лоиҳа, аст ё ки ба таври манфӣ тағйир ёфтааст, ва агар бадтар шуда бошад, чи чораҳо чихати ислоҳ кардани вазъият андешидан лозим аст.

14. Механизмҳои машварати АСМ

Машваратҳо дар ш. Душанбе ва дар макони татбиқи лоиҳа баргузор мегарданд. Муҳокимаи мавзӯ дар гурӯҳҳои алоқамандон/фокус-гурӯҳҳо ва суҳбатҳои алоҳида бо АТЛ оид ба ҳуҷҷати АСМ, ҳадафҳои лоиҳа, таъсири эҳтимолӣ, матритсаи риояи ҳуқуқҳо (ва оё ягон гурӯҳҳои мушаххас/шахсони алоҳида сарфи назар нашуда бошанд) ва тартиботи муҳочиркунонӣ ва ҷубронпулӣ баргузор мегарданд. Бо хонаводагӣҳои осебпазир, мисли оилаҳое, ки роҳбараш зан

мебошад, бевазанҳо ва оилаҳои камбизоат алоҳида тамос гирифта мешавад, то ки мавзуи лоиҳаи CASA 1000 ва таъсири он ба хонаводагиро ва оилаҳо муҳокима гардад. Инчунин вохӯриҳои умумӣ бо аҳолии маҳаллӣ ба хотири муҳокимаи ҳар чанбаи алоҳидаи АСМ ва ба эътибор гирифтани фикру мулоҳизаҳои дахлдор баргузор мегардад.

Масъулияти асосии вобаста ба гузаронидани машваратҳо ба зиммаи Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли вогузор карда мешавад ва мусоидати лозима аз ҷониби ҳукумати ноҳияҳо ва ҷамоатҳо анҷом дода мешавад. Қарори Ҳукумат оид ба шуруи машваратҳо ва шахси роҳбарикунандаи ин раванд содир мешавад.

Созмонҳои ғайридавлатӣ, намояндагони вазоратҳои гуногун ва Барқи Тоҷик ба ин машваратҳо, ки дар Душанбе ва маҳалҳо мегузаранд, даъват карда мешаванд. Намояндагони мақомоти маҳаллии ноҳия ва ҷамоатҳо инчунин дар ин мулоқотҳо ҳузур хоҳанд дошт.

Пас аз ворид кардани пешниҳодҳо, ки зимни машваратҳо баён мегарданд ва тасдиқи Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) нисбат ба АСМ, ин ҳуҷҷат бояд ба таври расмӣ ба Бонки ҷаҳонӣ чиҳати баррасии мутобиқати он ба СА БҶ 4.12 ва дигар сиёсату тартиботи дахлдор фиристода шавад.

Пас аз тасдиқи мутобиқати сифати АСМ ба талаботи Бонки ҷаҳонӣ, ин санад дар сомонии интернетии Бонки ҷаҳонӣ “info-shop” ҷой карда мешавад, сипас такроран дар сомонии Маркази татбиқи лоиҳа (МТЛ)-и CASA 1000 (ё сохтори нав, ё тавассути илова кардани ваколатҳо ба яке аз МТЛ-ҳои мавҷуда) ҷойгир карда мешавад ва дубора ба ҷонибҳои алоқаманд фиристода мешавад. Пас аз тасдиқи санад, ба матни он ягон тағйирот нисбат ба матритсаи риояи ҳуқуқҳо, меъёрҳои қабул, ҷубронпулиҳо ва дигар ҳаққи гирифтани кӯмак, бе ҳамоҳангии пешакӣ бо Бонки ҷаҳонӣ, ворид карда намешавад.